

Mobiilisovellus nuoren aikuisen talouden seurannan välineenä

Heidi Kangasniemi

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Liiketoiminnan palveluratkaisut ja kielet, tradenomi

Opinnäytetyö

2023

Tiivistelmä

Tekijä(t) Heidi Kangasniemi
Tutkinto Liiketoiminnan palveluratkaisut ja kielet
Raportin/Opinnäytetyön nimi Mobiilisovellus nuoren aikuisen talouden seurannan välineenä
Sivu- ja liitesivumäärä 33 + 4
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää korkeakouluopiskelijoiden mielipiteitä oman talouden seurannasta mobiilisovellusten avulla. Opinnäytetyössä huomio kiinnittyi erityisesti siihen, mitä ajatuksia oman talouden seuranta ja omien tulojen ja menojen kirjaaminen herätti korkeakouluopiskelijoissa. Yksilön kiinnostus omaan talouteen ja omiin kulutustottumuksiin on ollut viime aikoina pinnalla ja siitä saatava tutkimustieto on erityisen kiinnostavaa etenkin nopean hintojen nousun ja lähestyvän taantumun aikana. Tutkimusraportissa esiteltiin muita nuorten talouden hallintaan liittyviä tutkimuksia sekä peilataan tutkimuksen avulla hankittua tietoa muihin kirjallisuuslähteisiin, joissa käsitellään nuorten aikuisten talouden hallinnasta ja oman talouden seurannan sovelluksista löytyvää tietoa.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta, ja tutkimuksen kohderyhmänä olivat suomalaiset korkeakouluopiskelijat. Kvalitatiivisella tutkimuksella pyrittiin selvittämään, miten tärkeänä kohderyhmä koki oman talouden seurannan ja mitä mieltä he olivat puhelimeen ladattavista oman talouden seurannan mobiilisovelluksista sekä oman talouden seurannasta muilla perinteisemmillä tavoilla. Alkuperäisenä tarkoituksena oli, että kohderyhmä olisi seurannut omia menojaan jonkin mobiilisovelluksen avulla, mutta mobiilisovellus jätettiin pois empiirisestä osuudesta tietoturvasyistä. Kohderyhmää pyydettiin seuraamaan omia kulutustottumuksiaan kahden viikon ajan ja hyödyntämään oman talouden seurannassa tutkimuksen tekijän laatimaa Excel-pohjaa henkilökohtaisen talouden seurantaan varten. Excel laadittiin korvaamaan mobiilisovelluksen kokeilujakson, jotta saatiin heräteltyä osallistujien ajatuksia aiheesta. Tutkimukseen osallistuneiden korkeakouluopiskelijoiden ajatukset käytiin läpi erillisissä seurantajakson jälkeen pidetyissä haastatteluissa. Tutkimus toteutettiin syksyn 2022 ja kevään 2023 aikana.</p> <p>Haastatteluissa nousi hyvin selkeästi esiin se, että korkeakouluopiskelijat pitävät oman talouden seurantaan tärkeänä asiana. He kokevat, että omista menoista olisi hyvä olla jokseenkin selvillä, etenkin, kun monet elävät yhteiskunnan tukien ja vanhempiensa avustuksella ilman varsinaisia tulonlähteitä.</p> <p>Yleisesti ottaen nuoret aikuiset suhtautuvat positiivisesti myös erilaisiin talouden seurannan apuvälineisiin, kuten mobiilisovelluksiin. On positiivista huomata, että nuoret ovat kiinnostuneita raha-asioistaan ja oman taloudellisen tilanteensa vakaudesta. Suurin osa haastatelluista korkeakouluopiskelijoista ei kuitenkaan itse ollut koskaan seurannut omaa kulutustaan sen tarkemmin.</p>
Asiasanat Oman talouden seuranta, taloudenhallinta, talousosaaminen, mobiilisovellukset, korkeakouluopiskelija

Sisällys

1 Johdanto	1
1.1 Taustaa	1
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelman rajaus	1
1.3 Työn rakenne	4
2 Taloudenhallinta ja rahankäyttö	5
2.1 Oman talouden hallinta	5
2.2 Nuoren aikuisen rahankäyttö	6
3 Oman talouden seuranta ja oman talouden seurannan apuvälineet	8
3.1 Oman talouden seuranta	8
3.2 Oman talouden seuranta perinteisellä menetelmällä	9
3.3 Oman talouden seuranta mobiilisovelluksilla	9
3.4 Oman talouden seuranta tutkimuksessa (Excel-taulukko)	13
4 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteuttaminen	15
4.1 Tutkimusmenetelmä	15
4.2 Tutkimusaineisto	15
4.3 Tutkimuksen toteutus	16
4.4 Aineiston analysointi	17
5 Tulokset	19
5.1 Oman talouden seurannan tärkeys	19
5.2 Talouden seurannan apuvälineet	20
5.3 Oma kulutus	22
5.4 Oma kulutus seurantajakson jälkeen	23
6 Pohdintaa	25
6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	25
6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset näkökohdat	28
6.3 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi	30
Lähteet	32
Liitteet	34
Liite 1. Saatekirje	34
Liite 2. Haastattelukysymykset	36
Liite 3. Excel-taulukko	37

1 Johdanto

1.1 Taustaa

Raha on aihe, joka on kiinnostanut ihmisiä aina. Rahasta puhuminen voi tuntua monista mielenkiintoiselta, mutta myös ahdistavalta, riippuen yksilön omasta taloudellisesta tilanteesta. Oman talouden hallinta on yksi tärkeimmistä taidoista, joka jokaisen tulisi oppia ennen itsenäistymistä, sillä itsenäinen elämä on huomattavasti helpompaa, kun oma taloudellinen tilanne on ainakin kohtalaisen hyvässä kunnossa. On myös tutkitusti todistettua, että nuoret ja aikuiset, joille on annettu laadukasta talouskasvatusta, harjoittavat muita enemmän vastuullista taloudellista käyttäytymistä esimerkiksi säästämällä ja suunnittelemalla talouttaan (Hallipelto 2021, 77).

Taloulosaaminen ja oman talouden hallinnan taito ovat erityisen tärkeitä nykypäivän muuttuvassa taloudellisessa toimintaympäristössä, sillä esimerkiksi maksaminen tapahtuu digitaalisesti huomauttamatta ja kulutusluottojen saaminen on yhä helpompaa, mikä johtaa maksuhäiriöongelmien ja velkaantumisen lisääntymiseen (Raijas 2020). Jotta suuremmilta velkaantumisongelmilta vältyttäisiin, on tärkeää, että oman talouden hallinnan keinoista puhutaan niin yhteiskunnallisella tasolla kuin koulujärjestelmän piirissä. Hallipellon (2021) mukaan hyvä taloulosaaminen liittyy varallisuuden kerryttämiseen ja velanhallintaan, sillä taloulosaavat kuluttajat eivät reagoi markkinaolosuhteisiin arvaamattomalla tavalla vaan hallitsevat taloudelliset riskit asianmukaisin toimin.

Yksilön talouskasvatus ja rahankäytön opettaminen alkavat varhain lapsuudessa. Lapsena saatu talouskasvatus kulkee mukana kaikkien elämänvaiheiden läpi ja heijastuu usein aikuisiän rahankäyttöön. (Mimmitsijoittaa 2022.) Taloulosaaminen on siis osa elinikäistä oppimista (Hallipelto, 2021). Oman talouden hallinta on tärkeä taito, joka jokaisen tulisi osata ainakin jossain määrin. Nuoren muuttaessa ensimmäiseen omaan kotiin menot kasvavat ja rahasta saattaa olla puutetta opiskelun ja osa-aikaisten töiden vuoksi, joten omien tulojen ja menojen ja oman talouden hallinnan on oltava tasapainossa (Takuusäätiö 2023). Omaa taloutta tulee siis seurata aktiivisesti, jotta nuori olisi tietoinen tuloistaan ja kulutuksestaan. Tämä opinnäytetyö käsittelee korkeakouluopiskelijan henkilökohtaisen talouden seuranta.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelman rajaus

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää korkeakouluopiskelijoiden ajatuksia oman talouden seurannan tärkeydestä ja heidän omista kokemuksistaan aiheeseen liittyen. Oman talouden seurannalla tarkoitetaan käytännössä sitä, että yksilö seuraa omia tulojaan ja menojaan ja kirjaa ne ylös, jotta oma henkilökohtainen talous pysyisi tasapainossa. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, mitä kokemuksia korkeakouluopiskelijoilla oli entuudestaan oman talouden seurannasta erilaisten

mobiilisovellusten ja taulukoiden avulla, mitä ajatuksia oman talouden seuranta heissä herättää ja kokevatko he oman taloudellisen tilanteensa tunnistamisen tärkeänä. Aihe on erittäin mielenkiintoinen ja tärkeä kaikenikäisille, erityisesti korkeakouluikäisille nuorille aikuisille, jotka ovat alkaneet hoitaa omaa talouttaan itsenäisesti. Opinnäytetyöntekijä selvitti aiheeseen liittyvää taustatietoa kirjallisuuden ja aiempien tutkimusten avulla ja totesi aiheeseen liittyvän uutisoinnin pohjalta, että aihe herättää yhteiskunnassa laajasti keskustelua.

Tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Ovatko korkeakouluopiskelijat tietoisia oman talouden seuranta mahdollistavista mobiilisovelluksista?
- Olisivatko he valmiita seuraamaan omaa talouttaan mobiilisovelluksen tai Excel-tilin avulla?

Varsinaisten tutkimuskysymysten lisäksi empiirisen tutkimuksen avulla pyrittiin saamaan vastauksia myös seuraaviin alakysymyksiin:

- Mitä ajatuksia oman talouden seuranta herättää korkeakouluopiskelijoissa?
- Onko korkeakouluopiskelijoilla kokemusta oman talouden seurannasta?

Tutkimus toteutettiin laadullisena haastattelututkimuksena. Tutkimuksen kohteena oleva ikäryhmä rajattiin korkeakouluopiskelijoihin, sillä tutkimuksen tekohetkellä tekijä itse kuului kyseiseen ikäryhmään ja koki täten mielekkäänä ja tärkeänä tutkia samassa elämäntilanteessa olevaa ikäryhmää. Tässä tutkimuksessa korkeakouluikäiseksi käsitetään hiljattain toisen asteen koulutuksen päättäneet nuoret eli noin 19–30-vuotiaat opiskelijat. Myöhemmin aikuisiällä korkeakouluopintonsa aloittaneita opiskelijoita ei tässä tutkimuksessa käsitetä korkeakouluopiskelijoiksi. Tutkimuksessa käytetään ajoittain nuoren aikuisen käsitettä, jolla viitataan edellä määriteltyihin korkeakouluopiskelijoihin.

Aiheidea syntyi tekijän omien mielenkiinnonkohteiden pohjalta, sillä tekijä kokee talouden hallintaan liittyvät asiat mielenkiintoisina ja tärkeinä, ja päätyi näin toteuttamaan oman tutkimuksen aiheesta. Omien tulojen ja menojen seuraaminen on tärkeää, jotta oma taloudellinen tilanne pysyisi vakaana. Nuorten ja opiskelijoiden taloudenhallinnasta ja rahankäytöstä on tehty aiemmin tutkimuksia, ja jotta tämä tutkimus erottuisi aiemmin tehdyistä tutkimuksista ja toisi jotain lisäarvoa, otettiin siihen mukaan digitaalisuuden näkökulma. Kaikki toiminnot ovat nykypäivänä digitalisoitumassa, niin myös oman talouden hallinta ja seuranta, ja tästä syystä tutkimuksessa painotetaan oman talouden seuranta mobiilisovellusten ja muiden apuvälineiden avulla.

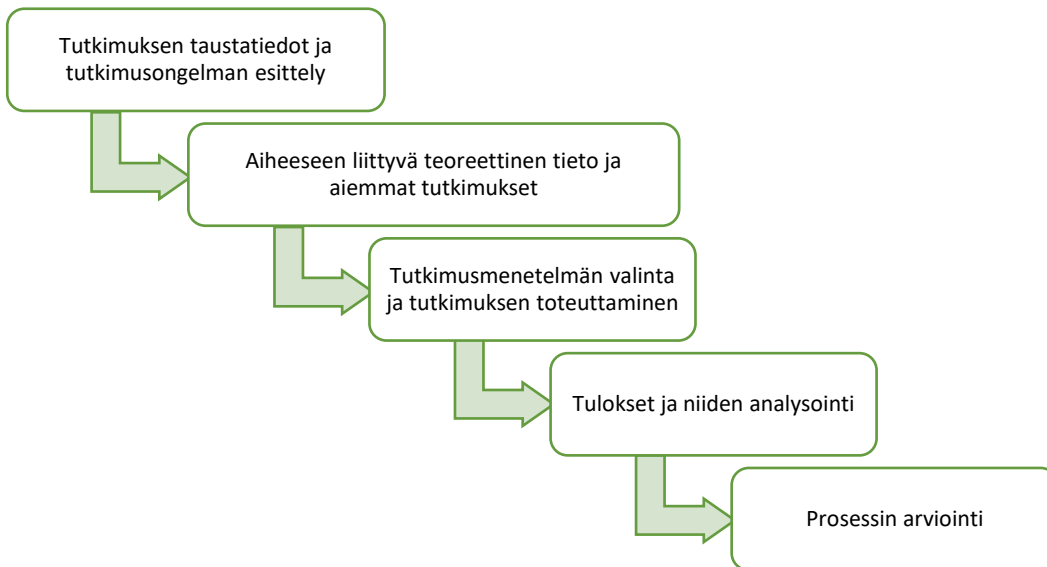
Korkeakouluopiskelijoiden oman talouden seuranta mobiilisovellusten avulla ei ole aiemmin tutkittu, minkä vuoksi tämän tutkimuksen avulla saatu tieto on mielenkiintoista ja tärkeää.

Henkilökohtaista taloutta voi seurata monilla eri keinoilla ja siihen on olemassa erilaisia apuvälineitä ja valmiita taulukoita. Tekijä tutustui tutkimusta tehdessään puhelimen sovelluskaupan tarjontaan ilmaisiin henkilökohtaisen talouden seurannan mobiilisovelluksiin. Tekijä testasi eri mobiilisovelluksia ja vertasi niitä keskenään luoden käsityksen siitä, millaisen hyödyn erilaiset oman talouden seurannan mobiilisovellukset antavat oman talouden seurantaan.

Tutkimuksen alkuperäisenä tarkoituksena oli, että tutkimuksen kohderyhmää olisi pyydetty testaamaan eri mobiilisovelluksia ja esittämään havaintonsa näiden mobiilisovellusten käytöstä. Tekijä tuli nopeasti kuitenkin siihen lopputulokseen, että mobiilisovellukset keräävät käyttäjistään suuren määrän dataa eikä kaiken tämän datan käyttötarkoitukset ole selvillä, minkä vuoksi olisi epäeettistä pyytää kohderyhmää luovuttamaan omaan talouteensa liittyvää tietoa mobiilisovellusten käyttöön. Tutkimusaihe rajattiin siis siihen, että mobiilisovelluksia ei otettu mukaan tutkimukselliseen osioon. Oman talouden seurannan mobiilisovellukset olivat kuitenkin mukana tutkimuksen teoretisen käsittelyssä ja haastatteluissa. Mobiilisovellusten sijasta tekijä laati Exceliin itse oman talouden seurannan taulukon, jota hyödynnettiin tutkimuksessa. Tutkimuksen kohderyhmä seurasi omia kulutustottumuksiaan kahden viikon ajan kyseisen Excel-taulukon avulla, jonka jälkeen kohderyhmän ajatukset oman talouden seurannasta käytiin läpi erillisten haastatteluiden avulla.

1.3 Työn rakenne

Opinnäytetyö koostuu teoreettisesta ja empiirisestä osasta. Työn rakenne mukailee empiirisen tutkimuksen rakennetta, jossa aihetta käsitellään aluksi teorian tiedon ja aiempien tutkimusten avulla ja lukija tutustutetaan aihepiiriin liittyviin käsitteisiin ja teorioihin. Tämän jälkeen esitellään empiirinen tutkimus, sen tulokset ja analysointi. Tutkimuksen tarkka rakenne on esitetty seuraavassa kuviossa.

Kuva 1. Työn rakenne

2 Taloudenhallinta ja rahankäyttö

2.1 Oman talouden hallinta

Oman talouden hallinta on tärkeä perustaito, jolla ehkäistään epätasa-arvoa ja pyritään välttämään taloudellisia ongelmia (Opetushallitus 2022). Oman talouden hallinnasta puhuttaessa viitataan omien tulojen ja menojen selvittämiseen sekä käytännön järjestelyihin, joilla omat tulot saadaan riittämään elämiseen, pakollisiin maksuihin ja muihin ylimääräisiin hankintoihin. Jotta oman talouden hallinta olisi mahdollista, on tärkeää tietää omat tulonsa ja menonsa sekä mistä ne koostuvat. Yleisin yksilön tulonlähde on työnteosta satavat ansiotulot, mutta palkan lisäksi muita tuloja voivat olla esimerkiksi pääomatulot, asumis- ja opintotuki sekä lapsilisät. (Kuluttajaliitto 2022.)

Taloulosaamista käytetään kirjallisuudessa kattokäsitteenä taloudellisiin tietoihin ja taitoihin viitattaessa ja oman talouden hallinta on yksi taloulosaamisen osa-alueista. Suomessa tehdyssä tutkimuksessa ei ole yhtä selvää näkemystä sille, mitä taloudellisella osaamisella tarkoitetaan eikä sille ole kansainvälisestäikään olemassa yhtä tarkkaa määritelmää. Taloudellisesta osaamisesta puhuttaessa käytetään muun muassa taloulosaamisen, finanssilukutaidon, taloustaidon sekä finanssiosaamisen termejä. Kansainvälisessä kirjallisuudessa käytetään eniten termejä *financial capability* ja *financial literacy*. (Peura-Kapanen & Lehtinen 2011, 2.) Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n (2011) määritelmän mukaan taloulosaaminen määritellään tiedoiksi, taidoiksi ja asenteiksi, joita hyödynnetään perusteltuun taloudelliseen päätöksentekoon johtaen yksilön taloudelliseen hyvinvointiin. Taloulosaamiseen tutustutaan jo peruskoulun alaluokilta lähtien, jotta vältyttäisiin esimerkiksi nuorena saaduilta maksuhäiriömerkinnöiltä. Peruskoulussa käydään läpi oman talouden ja rahankäytön seurauksien ymmärtämistä sekä vastuullista kuluttamista. (Opetushallitus 2022.)

Tutkimusyhtiön YouGov (2019) toteuttaman kyselytutkimuksen mukaan yli puolet suomalaisista pitävät nuorten taloulosaamista huonona. Erityisesti oman talouden hallinta sekä lainat ja velat ovat tärkeitä aihealueita, joissa nuorten taloulosaamisessa on puutetta. Talous ja nuoret TATin johtajan Liisa Tenhunen-Ruotsalaisen mukaan nuoret ovat kuitenkin kiinnostuneita taloudesta ja valmiita parantamaan taloulosaamistaan, joten käytännönläheinen puhe taloudesta nuorten kanssa olisi tärkeää. Suomalaisten, etenkin naisten, mielestä kodilla on suurin vaikutus nuorten taloulosaamisen parantamiselle. Miesten mielestä puolestaan koululla on aivan yhtä suuri merkitys kuin kodilla. LUT yliopiston kauppakorkeakoulun dekaanin Sami Saarekedon mukaan nuorten taloulosaamisen opettamisen tulisi olla nimenomaan koulujen vastuulla, sillä nuoret tulevat eri lähtökohdista eivätkä kaikki nuoret täten saisi tasavertaisesti riittävää opetusta asiasta kotona. Taloudellisella tilanteella on niin hyvässä kuin pahassa tapana periytyä.

Saarekedon kanssa samoilla linjoilla on myös kauppatieteen maisteri ja kirjailija Aatos Hallipelto. Hallipelto mainitsee kirjassaan *Talousosaaminen 2020-luvulla* (2021, 77), että kansallisella koulujärjestelmällä on suuri rooli nuorten talousosaamisen opettamisessa, sillä perustaidot tulisi oppia nimenomaan koulussa. Hallipelto lisää, että myös rahoitustoimialalla, yrityksillä ja kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli talousosaamisen edistämässä. Hallipelto mainitsee myös kodin tärkeyden talousosaamisen opettelussa, mutta monilla vanhemmilla ei itsellään ole riittävästi omaa talousosaamista tai opettamiseen vaadittavia taitoja, joten talousosaamisen opettamista nuorille ei voi sysätä pelkästään kodin vastuulle.

Talousosaamisen neuvonantaja Anu Raijas kuvailee Suomen Pankin blogissa (2021) Annamaria Lusardin tutkimukseen pohjautuvaa esitystä amerikkalaisten milleniaalien suhtautumisesta verkossa tarjolla olevaan taloustietoon. Tutkimus toteutettiin 18–37-vuotiaille amerikkalaisille tammi-kuussa vuonna 2019. Lusardin tutkimuksessa lähes kaikki milleniaalit hakivat usein tai joskus omaan talouteen liittyvää tietoa verkosta ja ovat kiinnostuneita talousasioista. Sama pätee varmasti myös suomalaisiin nuoriin. Amerikkalaisten milleniaalien suhtautumiseen netistä löytyvään tietoon vaikuttaa se, kuinka ja missä kanavassa tietoa esitetään, onko tieto helposti löydettävissä ja luotettavaa, mitä viiteryhvät ovat asiasta mieltä sekä millainen kunkin yksilön elämäntilanne on tiedonhaun hetkellä. Hyvän talousosaamisen omaavat nuoret vierailivat eniten tietosivuilla ja lukivat blogeja ja uutisartikkeleita. Heikon talousosaamisen omaavat milleniaalit puolestaan katsovat mielellään videoita ja etsivät tietoa sovelluksista ja sosiaalisesta mediasta.

Näistä tuloksista voi helposti päätellä, että myös Suomessa oikean kanavan valinta on erityisen tärkeää, kun suunnitellaan talousosaamisen opetusta nuorille. Tiedon tulee löytyä mobiilisovelluksista, olla helposti ymmärrettävää ja maksutonta. Nuoret keskustelevat talousasioista perheen ja ystävien kanssa ja etenkin vanhempien talousosaamiseen tulee kiinnittää huomiota, sillä monet nuoret ottavat omista vanhemmistaan mallia oman talouden hallintaan liittyvissä toimenpiteissä. Myös Hallipelto tukee aihetta (2021, 362) todeten, että nuorille aikuisille oman talouden itsenäinen hallinta on uusi asia, minkä vuoksi apua ja neuvoja etsitään omasta lähiympäristöstä. Hallipellon mukaan tällaisia nuoren taloudelliseen käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä ovat vanhemmat, koulu, media ja vertailuryhmät.

2.2 Nuoren aikuisen rahankäyttö

Muuttaessaan omilleen nuori aikuinen ottaa ensimmäistä kertaa vastuuta omista taloudellisista päätöksistään ja niiden seuraamuksista, mikä on merkittävä taitekohta nuoren aikuisen elämässä. Nuoren itsenäistyessä on erityisen tärkeää, että nuorella on riittävät taloudelliset valmiudet tästä elämänvaiheesta selviytyäkseen. Mikäli nuorella aikuisella ei ole riittävän hyvää tukiverkostoa ja

riittävää toimeentuloa, nuori saattaa ottaa taloudellisia riskejä selviytyäkseen arjen taloudellisista päätöksistä. Siirtyessä erilleen omien vanhempien taloudellisen tuen piiristä elintaso yleensä laskee ja tyypillisiä nuoren aikuisen taloudellisen käyttäytymisen piirteitä ovatkin lyhytjänteisyys, suunnittelemattomuus sekä riskinotto. Lisäksi nuoret aikuiset omaksuvat helposti uusia palveluita ja tuotteita ja saattavat mainonnan seurauksena ottaa esimerkiksi verkossa mainostettavia lyhytaikaisia luottoja. Nykyaikana nuoret aikuiset hoitavat lähes kaikki raha-asiansa verkossa ja älypuhelimella. Rahoituspalveluiden markkinoiden kehitys ja media- ja teknologiakeskeinen elämäntapa tuovat uudenlaisia haasteita, joita ei aiemmin ollut ja jotka vaikeuttavat kohtuullista taloudellista päätöksentekoa. (Hallipelto 2021, 362.)

Suomalaiset nuoret itsenäistyvät ja muuttavat omilleen keskimäärin noin 21-vuotiaina, mikä on muihin Euroopan maihin verrattuna kovin aikaisin. Monissa Pohjois-Euroopan maissa nuoret itsenäistyvät 20 ikävuoden tuntumassa, kun taas monissa Etelä-Euroopan maissa nuoret itsenäistyvät jopa vasta 30 vuotta täytettyään. Naisilla on maasta riippumatta taipumus itsenäistyä miehiä aiemmin. (Eurostat 2018.) Kuten Eurostatin tilastoista on nähtävissä, suomalaiset nuoret itsenäistyvät hyvin nuorina, minkä vuoksi myös talousosaamisen kasvatus on aloitettava aikaisin, jotta nuori ehtii oppia ja omaksua kaiken tarvittavan taloudenhallinnasta ennen itsenäistymistä.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijoilla teetetyssä kyselytutkimuksessa selvitettiin korkeakouluopiskelijoiden rahankäyttöä ja taloudenhallintaa. Kyselyyn vastasi 394 tradenomiopiskelijää. Tutkimustulosten perusteella nuoret naiset käyttävät rahaa ravintoloihin ja kahviloihin, matkusteluun, terveyteen sekä hyvinvointiin. Nuoret miehet puolestaan kuluttavat teknologiaan, ravintoloihin ja kahviloihin sekä harrastuksiin. Suuri osa (84 %) kyselytutkimuksen vastaajista vertaili tuotteita ja hintoja ennen ostopäätöksen tekemistä ja 70 % vastaajista etsi ja hyödynsi erilaisia alennuksia ja etuja ostoksia tehdessään. (Laaksonen 2018.)

3 Oman talouden seuranta ja oman talouden seurannan apuvälineet

3.1 Oman talouden seuranta

Talouden seurannasta puhutaan verkossa monella eri termillä: rahankäytön seuranta, tulojen ja menojen seuranta, talouden hallinta. Kaikilla näillä tarkoitetaan käytännössä kuitenkin sitä, että yksilö seuraa omia tulojaan ja menojaan ja kirjaa ne ylös, jotta oma henkilökohtainen talous pysyisi tasapainossa. Erityisen tärkeää oman talouden seurannassa on suunnittelu. Monet pankit ja muut talousaiheiset verkkosivut tarjoavat lukijoilleen apua oman talouden seurantaan liittyen.

Oman talouden hallinta muodostuu oman talouden tilasta ja lähitulevaisuudesta muodostetusta kokonaiskuvasta. Tulojen ja menojen vaihdellessa tilannetta voi hallita budjetin avulla, johon kirjataan kaikki omat tulot ja menot. Kirjaaminen voi tapahtua esimerkiksi perinteisesti paperille tai vaihtoehtoisesti jotain digitaalista työkalua hyödyntämällä. Budjetointi alkaa tulojen kartoittamisella, jotta yksilö olisi tietoinen käytettävissä olevan rahan määrästä ja tulojen säännöllisyydestä. Tulojen selvittämisen jälkeen on kartoitettava omat menot. Sekä tulot että menot voivat olla joko säännöllisiä tai epäsäännöllisiä, minkä vuoksi menojen mahdollisimman tarkka kirjaaminen on erittäin tärkeää oman taloudellisen tilanteen tunnistamiseksi. Säännöllisiä menoja ovat esimerkiksi lainakustannukset, vuokrat ja elinkustannukset. Menojen kirjaaminen ei ole hyödyllistä pelkästään oman kulutuksen tunnistamiseksi vaan se auttaa myös ennakoimaan, sillä menojen kirjaaminen auttaa eräpäivien muistamisessa ja tuleviin maksuihin varautumisessa. (Hallipelto 2021, 123.)

Oman talouden seuranta mahdollistaa budjetoinnin eli taloussuunnitelman tekemisen. Menoja seuraamalla saadaan selville määrä, joka kuluu päivittäiseen elämiseen ja säännöllisiin, pakollisiin menoihin. Kun oman talouden seuranta on jatkettu jo jonkin aikaa, omia menoja voi alkaa analysoida hieman tarkemmin ja välttämättömien ja turhien menojen erottaminen käy helpommaksi. Jo saapuneista laskuista on vaikeaa karsia, mutta tulevista ja suunnitelluista menoista on puolestaan helppompaa luopua. Menot ovat oman talouden hallinnan kannalta tärkein osa-alue, sillä ne heijastavat yksilön henkilökohtaisia arvoja, elämäntyyliä ja taloudellista käyttäytymistä. Tärkeää on myös tarpeiden ja toiveiden erottaminen toisistaan, minkä vuoksi menojen hallinnassa onkin hyvä noudattaa tärkeysjärjestystä ja varovaisuusperiaatetta. Ensin tulisi turvata omien varojen riittävyys tärkeimpiin eli säännöllisesti toistuviin menoihin, vasta näiden jälkeen tulevat epäsäännölliset, vähemmän tärkeät menot. Epävarmat menot kannattaa lisätä omaan budjettiin, mutta epävarmoihin tuloihin ei kannata tukeutua, joten ne voi jättää oman taloussuunnitelman ulkopuolelle. (Hallipelto 2021, 123.)

Jesse Viljanen (Viisasraha 2022) kirjoitti artikkelin oman talouden seurannan tärkeydestä käynnissä olevan inflaation aikana. Ruokaostosten, sähkön ja polttoaineiden hinta on noussut huimasti

viimeisen vuoden aikana. Nämä ovat kaikkien elämään kuuluvia perustarvikkeita, joiden hintojen nousu vaikuttaa yksilön arkeen enemmän tai vähemmän, riippuen kunkin elintavoista. Viljanen ehdottaa lukijoilleen oman talouden seurannan aloittamista tasapainoisen taloudellisen tilanteen varmistamiseksi epävarman tulevaisuuden varalle. Viljanen toteaa, että omaa taloudellista tilannetta ei saa muutettua parempaan suuntaan vielä yhden kuukauden menojen seurannan jälkeen, vaan jotta oma taloudellinen tilanne muuttuisi pysyvästi, tulee omia tuloja ja menoja seurata vähintään muutaman kuukauden ajan. Viljasen mukaan omien menojen seurannan tulisi olla helppoa ja automaattisesti tapahtuvaa, jotta siitä jäisi pysyvä tapa loppuelämäksi. Hän toteaa, että hän on saanut monesti kuulla, miten turhalta omien menojen seuraaminen tuntuu ensimmäisten kuukausien ajalta, mutta yleensä tilanne on muuttunut, kun menojen seuranta on jatkunut pidempään. Viljanen kehottaa kuitenkin kaikkia lukijoitaan aloittamaan oman talouden seurannan, vaikka se kuinka turhalta kuulostaisikin.

3.2 Oman talouden seuranta perinteisellä menetelmällä

Perinteinen tapa seurata omaa taloudellista tilannetta on tulojen ja menojen kirjaaminen kynän ja paperin avulla. Tämä yksinkertainen menetelmä on yhtä toimiva kuin minkä tahansa muunkin modernimman taloudenhallinnan apuvälineen käyttäminen, mutta se ei nykypäivänä ole se kaikkein tehokkain tapa seurata omaa kulutusta. Oman talouden seurannasta etsittäessä tietoa Googlen hakutuloksiin nousee artikkeleita ja uutisia nykyaikaisista taloudenhallinnan sovelluksista, mutta perinteisen paperille kirjaamisen puolestapuhujia ei löydy samalla mittakaavalla. Tämä kertoo siitä, että manuaalisesti tehtävä kirjaaminen ei ole enää digitaalisessa nyky-yhteiskunnassamme mielekäästä, sillä ennen käsin tehty kirjaaminen on digitaalisten apuvälineiden avulla nykyään paljon helpompaa ja hyödyllisempää. Lopputulos on sama, mutta on sanomattakin selvää, että automatisoitujen sovellusten avulla oman talouden seuraaminen on paperiversiota huomattavasti tehokkaampaa ja nopeampaa.

3.3 Oman talouden seuranta mobiilisovelluksilla

Aiemmin omaa taloutta seurattiin pääosin listaamalla tulot ja menot manuaalisesti paperille. Myös Excelin ja valmiiden taulukoiden hyödyntäminen on kätevää, ja ne ovat olleet käytössä jo pidemmän aikaa. Digitaalisen kehityksen ansiosta taloudenhallintaan on kehitelty mobiililaitteisiin ladattavia sovelluksia, joita voi hyödyntää omaan talouden hallinnassa. Kuten luvussa § 3.1 käy ilmi, monet nuoret etsivät talousaiheista tietoa mielellään mobiilisovelluksista, joten taloudenhallinnan sovellukset tulevat selkeästi tarpeeseen ja niille on jo pidempään ollut kysyntää.

Markkinoilla tarjolla olevista kymmenistä mobiilisovelluksista voi valita oman tarpeen mukaan joko yksinkertaisemman tai hieman monipuolisemmat ominaisuudet tarjoavan sovelluksen. Markkinoilla on tarjolla useita maksuttomia taloushallinnan mobiilisovelluksia sekä maksullisia, hieman edistyneempiä sovelluksia. Myös monet pankit tarjoavat oman mobiilisovelluksensa henkilökohtaisen taloushallinnan tueksi. Käteisen käyttö on laskenut huomattavasti viimeisten kymmenen vuoden aikana ja lähes kaikki maksutapahtumat tehdään nykyään elektronisesti (Hallipelto 2021, 24). Tämän vuoksi on loogista ja käytännöllistä, että oman kulutuksen näkee automaattisesti oman pankin mobiilisovelluksen kautta. Käteisrahaton maksaminen (*cashless payment*) on trendi, joka on voimistumassa nykypäivänä ja joissain Pohjoismaissa käteismaksua ei enää edes hyväksytä kaikissa kaupoissa maksutapana. Kuluttajia houkutellaan luopumaan käteismaksamisesta mainoskampanjoiden avulla. (Hallipelto 2021, 26.) Taloushallinta omien älylaitteiden mobiilisovelluksien avulla on erittäin kätevää, mutta kääntöpuolena tulevat mukana väistämättäkin tietoturvariskit.

Oman talouden kokonaisuus verkkopankkinäkymästä voi olla vaikea hahmottaa, minkä vuoksi kirjallisten muistiinpanojen tai Excel-taulukon käyttäminen voivat olla hyödyllisiä tulojen ja menojen suunnitteluun ja seurantaan. Kaikille tämä manuaalisesti tehtävä työ ei kuitenkaan sovellu. Oman talouden seurannan mobiilisovellukset voivat olla kätevä apu oman talouden hallintaan. Kyseisten mobiilisovellusten tarkoituksena on helpottaa ja tukea taloudellista päätöksentekoa ja ne tarjoavatkin uusia tapoja käyttää rahoituspalveluja ja suunnitella omaa taloutta. Markkinoilla on jo tarjolla suuri määrä erilaisia digitaalisia oman talouden seurannan työkaluja ja sovelluksia ja niiden määrä on jatkuvassa kasvussa, ja samalla myös niiden ominaisuudet kehittyvät jatkuvasti. (Hallipelto 2021, 346.)

Oman talouden hallintaan on kehitetty monipuolisesti erilaisia mobiiliympäristössä käytettäviä sovelluksia. Sovellukset tarjoavat esimerkiksi apua tulojen ja menojen suunnitteluun sekä tulojen ja menojen seurantaan. Monipuolisimmat sovellukset antavat jopa oman talouden hallinnan neuvoja. Riippuen sovelluksesta, omat pankkitili- ja luottokorttitapahtumat saa myös ladattua sovellukseen automaattisesti, mikä helpottaa sovellusten käyttöä ja oman talouden hallintaa entisestään. Mikäli sovellus on yhdistettynä oman pankkitilin tietoihin, se laskee automaattisesti, kuinka paljon ja mihin kategorioihin rahaa on käytetty. Sovelluksilla on mahdollista luoda erilaisia menoryhmiä ja budjetteja ja sovellus voi automaattisesti arvioida, kuinka paljon seuraavalla viikolla on rahaa käytettävissä, jos kulutus pysyisi samanlaisena. Digitaalisten sovellusten lisääntyessä ja kehittyessä on tärkeää muistaa, että henkilökohtaisen digitaalisen jalanjäljen entistä tarkempi seuraaminen on välttämätöntä uudessa digitaalisessa taloudellisessa ympäristössä. (Hallipelto 2021, 346–348.)

Sen lisäksi, että oman talouden hallinnan sovellukset ovat käteviä apuvälineitä arjessa, niillä saattaa olla myös merkittävä vaikutus talousosaamisen kartuttamisessa (Hallipelto 2021, 346). Yle

julkaisi uutisen (2021), jossa esitellään ensimmäistä Suomessa julkaistua mobiilisovellusta, joka kehitettiin taloustaitojen opettamista varten nuorille. Sovellus sisältää lyhyitä tekstejä, videoita ja testejä oman talouden hallinnasta, säästämisestä ja sijoittamisesta. Sovelluksella halutaan tukea nuorten itsenäistä taloustietojen opiskelua. Juttua varten haastateltiin sovellusta käyttäneitä nuoria, jotka olivat tyytyväisiä sovelluksen käyttöön, sen nykyaikaisuuteen ja hyödyllisyyteen. Myös esimerkiksi Kallaveden lukion vanhempaa lehtoria haastateltiin juttua varten, ja hän mainitsee, että sovellus aiotaan ottaa heillä käyttöön talousopetuksen tunneilla. Anu Raijas Suomen Pankista, jota myös haastateltiin uutista varten, mainitsee, että toisen asteen opiskelijat ovat erittäin tärkeä kohderyhmä talousopetukselle.

Ilta-Sanomien julkaisi elokuussa 2021 työ ja raha aiheisen artikkelin, jossa testattiin viittä markkinoilla tarjolla olevaa erillistä ladattavaa sovellusta, joita voi käyttää oman talouden hallinnan apuna. Ilta-Sanomien listaamat sovellukset ovat Pivo, Monefy, Penno, Wallet ja Spendee. Artikkelissa esitellään jokaisen sovelluksen tärkeimmät käyttöominaisuudet sekä niiden hyvät ja huonot puolet. Esittelen seuraavaksi nämä viisi taloudenhallinnan sovellusta ominaisuuksineen.

Pivo on suomenkielinen sovellus, johon saa liitettyä kaikki yleisimmät Suomessa käytettävät pankkitilit, ja tilitapahtumat siirtyvät kirjanpitoon automaattisesti. Sovellus on erittäin kätevä, mikäli yksilö suosii maksamista pankkikortilla tai mobiilissa. Pivo on ilmainen mobiilimaksusovellus.

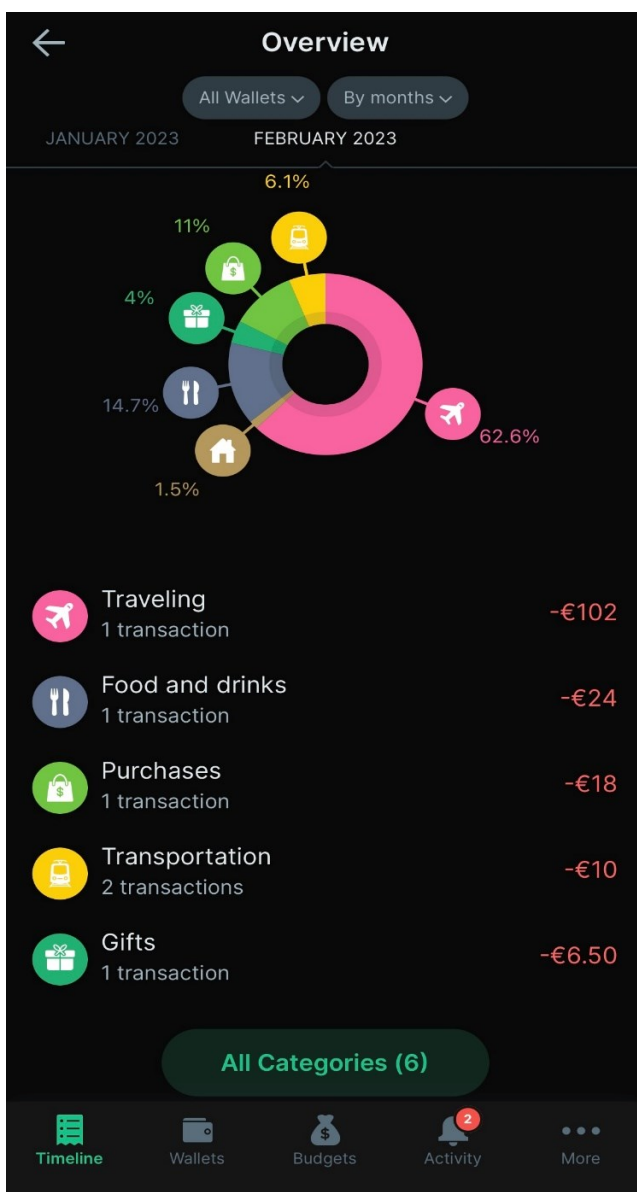
Monefy on englanninkielinen sovellus, johon menot kirjataan ylös manuaalisesti. Monefy:n ilmaisversio on kuitenkin melko suppea, eikä esimerkiksi uusien kategorioiden luominen ole mahdollista. Monefy luo kirjanpitoon syötetyistä tiedoista visuaalisesti miellyttävän ympyräkaavion käyttäjän taloudellisen tilanteen havainnollistamiseksi. Monefy -sovelluksessa ei ole mahdollista suunnitella budjettia tulevaisuuteen. Opinnäytetyöntekijä oli aiemmin ladannut kyseisen sovelluksen ja testannut sen ominaisuuksia, mutta sovelluksen visuaalisuuden hehuttamisesta huolimatta tekijä ei kokenut sovellusta omiin tarpeisiinsa miellyttäväksi ja täten lopetti nopeasti sovelluksen käytön.

Penno on budjetointityökalu, joka toimii verkossa, toisin kuin edellä mainitut mobiilisovellukset. Penno on kätevä sovellus kirjanpitoon, sillä sen avulla tulojen ja menojen lisääminen manuaalisesti on helppoa. Penno mahdollistaa myös säästösuunnitelmien ja budjettien tekemisen.

Wallet on mobiililaitteisiin ladattava sovellus, johon tulot ja menot saa kirjattua ja eroteltua äärimmäisen tarkasti. Sovellukseen saa yhdistettyä muutaman suomalaisen pankin, mutta tämä ominaisuus edellyttää maksullisen version lataamista. Wallet -sovelluksen ilmaisversion saa vain osittain suomen kielelle, eivätkä kaikki käännökset ole kovin laadukkaita.

Viides ja viimeinen Ilta-Sanomien listaama taloudenhallinnan sovellus on englanninkielinen mobiilisovellus Spendee. Sovelluksessa tulojen, menojen ja budjettien kirjaaminen tehdään

manuaalisesti. Sovelluksessa on useita eri graafeja käyttäjän taloudellisen tilanteen havainnollistamiseksi. Spende -sovelluksessa oman pankkitilin liittäminen on mahdollista, mutta ainoastaan sovelluksen maksullisessa versiossa. Tutkimuksen tekijä on itse käyttänyt kyseistä sovellusta jo useamman kuukauden ajan ja todennut sen erittäin hyödylliseksi. Sovellus on mukavan visuaalinen, se on helppokäyttöinen ja tietojen ja kategorioiden muokkaaminen ja lisääminen on kätevää. Sovellus on kaikin puolin kätevä ja sen ilmaisversio on täysin riittävä, mikäli omien pankkitietojen lisääminen ei ole välttämätöntä. Ainoa sovelluksen huono puoli on tekijän mielestä sovelluksen lähettämät jatkuvat mainosviestit. Lisähuomio on myös se, että sovellusta ei saa suomen kielelle, joten jonkinasteinen englannin kielen ymmärrys on Spendeen käytössä välttämätöntä. Seuraava kuvakaappaus on otettu Spende -sovelluksen visuaalisuuden havainnollistamiseksi.

Kuva 2. Spende -sovellus

Hallipelto (2021, 346) toteaa, että englanninkielisiä sovelluksia on markkinoilla tarjolla lukuisia, mutta suomenkielisiä on vain muutama. Hän myös lisää, että monien sovellusten perusversio on maksuton, mutta lisäominaisuuksien käyttäminen vaatii pientä kertamaksua tai kuukausiveloitusta. Hallipelto mainitsee kirjassaan Ilta-Sanomien esittelemien suomenkielisten Pivon ja Pennon lisäksi myös muita suomalaisia sovelluksia, kuten Mobifyn ja pankkikohtaiset Nordea Walletin, Säästöpankin Finanssivahdin ja S-Pankin Tulojen ja menojen seurannan. Englanninkielisiä sovelluksia Monefyn ja Spendeen lisäksi ovat esimerkiksi Fudget, My Budget Book, Spiir, Toshl Finance ja Ynab. Osa näistä sovelluksista ovat alkeellisempia kuin toiset.

Kuten voimme havaita, oman talouden hallintaan ja omien menojen seurantaan kehitettyjä sovelluksia on lukematon määrä ja niitä voi käyttää lukuisiin eri tarkoituksiin omien mieltymysten mukaan. Sovellusten määrä on jatkuvassa kasvussa ja digitalisaation kehittyessä myös näiden mobiilisovellusten ominaisuudet kehittyvät ja paranevat jatkuvasti yksilön tarpeiden entistä parempaan palvelemiseen.

3.4 Oman talouden seuranta tutkimuksessa (Excel-taulukko)

Seuraavassa luvussa esitellään tätä opinnäytetyötä varten toteutettu laadullinen tutkimus korkeakouluopiskelijan henkilökohtaisen talouden seurantaan liittyen. Tutkimuksessa oli alun perin tarkoituksena hyödyntää mobiililaitteisiin ladattavia oman talouden seurannan sovelluksia ja pyytää tutkimukseen valittuja koehenkilöitä arvioimaan sovellusten käyttöä ja niiden herättämiä ajatuksia. Tutkimuksen tekijä kokeili itse ennen tutkimuksen toteuttamista useampaa oman talouden seurannan mobiilisovellusta ja niiden käyttöominaisuuksia. Tekijä tuli kuitenkin nopeasti siihen lopputulokseen, että henkilökohtaisia taloustietoja kerääviä mobiilisovelluksia ei ole turvallista käyttää tutkimuksessa tietoturvasyistä, joten ne jätettiin lopulta kokonaan pois työn tutkimuksellisesta osasta.

Mobiilisovellusten testaamisen jäätyä pois tutkimuksesta, tekijä alkoi pohtia vaihtoehtoisia tapaa oman talouden seurantaan, jota voisi hyödyntää tämän opinnäytetyön tutkimuksellisessa osassa. Kuten aiemmin on mainittu, verkossa on tarjolla lukematon määrä taloudenhallinnan apuna käytettäviä valmiita pohjia, joihin omat tulot ja menot sekä velat ja lainat on helppo kirjata. Vertailtuaan eri valmispohjavaihtoehtoja, tutkimuksen tekijä tuli siihen lopputulokseen, että pohjien monipuolisuudesta huolimatta mikään niistä ei täysin tukenut tämän tutkimuksen tavoitteita, joten tekijä päätti itse luoda oman lomakkeensa tätä tutkimusta varten. Lomake tehtiin taulukkomuodossa Microsoft Excelissä ja sen tekemiseen hyödynnettiin internetistä löytyviä taloudenhallinnan valmispohjia ja niiden parhaita ominaisuuksia. Tutkimuksen tekijä pyrki luomaan taulukon, joka palvelisi mahdollisimman hyvin tätä tutkimusta ja sen tarkoitusta. Seuraava kuva on kuva taulukosta, jonka tekijä

laati tutkimusta varten. Osallistujille lähetetty Excel-tiedosto oli todellisuudessa tätä esimerkkikuvaa monipuolisempi ja se on nähtävissä kokonaisuudessaan tutkimuksen lopussa liitteissä.

OMAN TALOUDEN SEURANTA										
<p>Tämä taulukko on luotu omien henkilökohtaisten menojen kirjaamista varten. Kirjaa mahdollisuuksien mukaan kaikki menosi kahden (2) viikon yhtämittaiselta ajanjaksoilta. Mitä huolellisemmin kirjaat kaikki menosi, sitä enemmän taulukon antama data hyödyttää itseäsi. Taulukon alapuolella on arvio kuukausittaisista menoistasi, mikäli menosi pysyisivät samankaltaisina. Voit aloittaa kirjaamisen minä tahansa viikonpäivänä, toivottavasti kuitenkin mahdollisimman pian. Merkitse taulukkoon alnoastaan numeroita, ei siis lainkaan kirjaimia. Erotathan eurot ja sentit toisistaan pilkulla. Taulukko lisää automaattisesti euron (€) merkin jokaiseen numerolliseen soluun. Taulukon vasempaan reunaan voit merkitä jokaisen menon kohdalle päivämäärän. Lisäohjeita taulukon täyttämiseen saat 'Ohjeet' välilehdeltä, jonka pääset vaihtamaan Excelin alareunasta. 'Tulokset' välilehdeltä voit tarkastella menojesi jakautumista kahden viikon taulukon täyttämisen jälkeen. Taulukko on vain itseäsi varten eli sitä ei tarvitse paluttaa mihinkään eikä sen sisältöä tarvitse jakaa tutkimuksen käyttöön. Voit siis aivan huoletta kirjata siihen kaikki menosi todenmukaisesti. Muistathan tallentaa dokumentin tietokoneellesi, jotta tiedot pysyvät tallessa. Tiedosto kannattaa avata Excelin työpöytäsovelluksessa.</p>										
PVM (esim. 1.1.2023) ↓	ASUMISKULUT	RUOKA	KUUKAUSITILAUKSET	LIKKUMINEN	VAATTEET	HARRASTUKSET	RAVINTOLAT	MATKAILU	MUUT KULUT	
YHTEENSÄ:	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €
YHTEENSÄ 2VK:	- €									
YHTEENSÄ 1KK:	- €	(tämä luku on arvio)								

Kuva 3. Oman talouden seurannan Excel

4 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteuttaminen

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tässä luvussa keskitytään opinnäytetyön tutkimukselliseen osioon. Tämä tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena (*qualitative study*) ja tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytettiin haastattelututkimusta. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvata, ymmärtää ja tulkita jotain ilmiötä ja laadullisella tutkimuksella pyritään yleensä vastaamaan kysymyksiin mitä, miksi ja miten (Drake & Salmi 2018). Laadullinen tutkimus sopii tutkimusmenetelmänä erinomaisesti tähän tutkimukseen, sillä tutkimuksen tavoitteena oli saada laadullista tutkimustietoa korkeakouluopiskelijoiden talouden seurannasta. Määrälliset tulokset eivät olleet tämän tutkimuksen keskiössä, joten tutkimuksessa ei hyödynnetty määrällistä tutkimusmenetelmää.

Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, sillä tekijä koki sen vastaavan parhaiten tutkimuksen tarkoitusta. Puolistrukturoitua haastattelua hyödynnetään tutkimuksissa, joissa pyritään saamaan tietoa tietyistä ennalta ajatelluista asioista. Puolistrukturoidun haastattelun kysymykset voivat olla avoimia ja kysymysten järjestys voi vaihdella. Myös lisäkysymysten esittäminen onnistuu puolistrukturoidun haastattelun aikana. Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä tukee hyvin valittua laadullista tutkimusmenetelmää. (Drake & Salmi 2018.) Sarajärvi ja Tuomi (2018, 62) korostavat haastattelun joustavuutta aineistonkeruumenetelmänä, sillä haastattelun aikana on mahdollista oikaista väärinkäsityksiä, selventää ilmausten sanamuotoa sekä käydä keskustelua haastattelijan kanssa, mikä ei kyselyissä ole mahdollista. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää yksilön mielipide tietyistä aiheista, joten puolistrukturoitu haastattelumenetelmä koettiin tutkimuksen luonteen vuoksi tarkoituksenmukaisena. Tutkimusasetelma oli melko vapaa, joten keskustelujen käyttäminen aineistonkeruumenetelmänä oli formaalimpaa ja strukturoidumpaa tutkimusasetelmaa luonnollisempaa (Sarajärvi & Tuomi 2018, 62).

4.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistona käytettiin haastatteluista saatavaa dataa. Tutkimuksen haastatteluja varten oli valittu tutkimusjoukko. Tutkimusjoukko muodostui korkeakouluopiskelijoista, iältään 20–30 vuotta. Tutkimusjoukko koostui kuudesta (6) päätoimisesta korkeakouluopiskelijasta eri puolilta Suomea. Kaikki tutkimukseen osallistuneet opiskelijat olivat tutkimushetkellä suorittamassa alempaa korkeakoulututkintoa. Tutkimuksessa ei kiinnitetty huomiota siihen, opiskelivatko tutkimushenkilöt yliopistossa vai ammattikorkeakoulussa. Osa tutkimushenkilöistä kävi töissä opintojen ohella. Tutkimukseen valitut henkilöt löytyivät tekijän omasta lähipiiristä.

Alla olevassa taulukossa on esitelty tutkimusjoukko perustietoineen. Tutkimukseen osallistuvilla henkilöille on annettu nimi- ja kirjainyhdistelmä, jotta heidät voitaisiin jotenkin yksilöidä tässä tutkimuksessa. Haastateltavien kirjainyhdistelmät ovat muotoa H1, H2, ... (haastateltava 1 jne.). Tutkimuksen nuorimmasta osallistujasta käytetään kirjainyhdistelmää H1 ja vanhimmasta puolestaan H6 hahmottamisen selkeyttämiseksi.

Taulukko 1. Haastateltavat

Haastateltava	Asumismuoto	Tulot	Kokemus taloudenseurannasta	
H1	Mies, 20 v	Yksin vuokralla	Opiskelijan tuet, opintolaina, vanhemmat	Ei aktiivisesti seurannut, satunnaisesti hyödyntänyt pankin sovellusta
H2	Nainen, 24 v	Yksin vuokralla	Opiskelijan tuet, kesätyöt	Kirjannut tulot ja menot ylös noin 4 vuoden ajan
H3	Mies, 24 v	Vanhempien kanssa	Ansiotulot	Ei aktiivisesti seurannut
H4	Nainen, 24 v	Yksin vuokralla	Opiskelijan tuet, opintolaina, vanhemmat	Ei aktiivisesti seurannut
H5	Nainen, 26 v	Yksin vuokralla	Ansiotulot, opiskelijan tuet, opintolaina	Seurannut menoja ja kirjannut ne ylös muutaman kuukauden ajan
H6	Nainen, 30 v	Puolison kanssa vuokralla	Ansiotulot	Ei aktiivisesti seurannut, kuun lopussa tarkistaa kulutuksen

4.3 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen empiirinen osuus jakautui kahteen osaan. Kaikki tutkimukseen osallistuneet kuusi henkilöä osallistuivat tutkimuksen molempiin osiin. Tutkimushenkilöiden halukkuutta osallistua tutkimukseen oli tiedusteltu jo hyvissä ajoin etukäteen ja juuri ennen tutkimuksen empiirisen osuuden aloittamista kaikille osallistujille lähetettiin sähköpostilla saatekirje, jossa esiteltiin lyhyesti tutkimuksen tarkoitus ja kerrottiin tutkimuksen tekijän olevan salassapitovelvollinen osallistujien henkilöllisyydestä. Saatekirje on luettavissa tutkimuksen liitteissä. Tutkimuksen ensimmäisessä osassa tutkimusjoukkoa pyydettiin täyttämään omat menonsa kahden viikon ajalta aiemmin esiteltyyn, tutkimusta varten luotuun Excel-taulukkoon.

Tutkimusprosessin alussa tekijä ajatteli menojen seurannan periodin kestävän vain yhden viikon, mutta päätyikin lopulta kahden viikon mittaiseen ajanjaksoon. Tutkimuksen kannalta ideaali pituus olisi ollut kokonainen kuukausi, jotta tutkimuksen osallistujat olisivat ehtineet tutustua tarkemmin oman talouden seurannan herättämiin tuntemuksiin. Aikataulullisista syistä, sekä tutkimusjoukon mahdollisesta kyllästymisestä tekijä päätyi kahden viikon mittaiseen menojenseurantaan, mikä oli kuitenkin riittävän pitkä ajanjakso halutun lopputuloksen saamiseksi. Kaikki tutkimukseen osallistuneet henkilöt aloittivat menojensa seurannan samana päivänä, maanantaina, ja lopettivat myös samana päivänä eli aloittamisesta seuraavan viikon sunnuntaina. Excel-taulukon täyttäminen toteutettiin tammikuun 2023 lopulla.

Tutkimuksen toinen osa oli tutkimusjoukon haastattelu. Kaikille tutkimukseen osallistuneille henkilöille järjestettiin erilliset haastattelut. Haastattelut järjestettiin joko etänä Microsoft Teamsin välityksellä tai haastateltavan kotona. Tekijä koki, että haastatteluympäristöllä ei ole suurta vaikutusta haastattelun kulkuun tai haastateltavien vastauksiin, sillä haastatteluissa ei puhuttu arkaluontoisista tai jännittävistä asioista. Täten haastattelujen paikka ja ajankohta sovittiin kunkin haastateltavan kanssa erikseen, haastateltavien toiveita kuunnellen. Haastattelut järjestettiin helmikuun 2023 alussa. Haastattelut nauhoitettiin, jotta tekijä pystyi paremmin keskittymään itse haastatteluun, eikä hänen tarvinnut kiirehtiä ja kirjoittaa vastauksia ylös keskustelujen lomassa. Haastattelujen nauhoittaminen oli ennen haastattelun alkua kaikkien haastateltavien tiedossa ja kaikki haastateltavat antoivat suullisen suostumuksensa haastattelujen nauhoittamista varten. Haastattelun kysymykset ovat nähtävissä erillisessä liitteessä.

Haastattelukysymyksiä oli yhteensä 23, mutta osa kysymyksistä oli lyhyitä ja rutiininomaisia kysymyksiä. Haastattelukysymykset oli jaoteltu perustietoihin, talouden seurannan esitietoihin, talouden seurantaan tutkimuksen näkökulmasta ja jatkotoimenpiteisiin. Kaikilta haastattelijoilta kysyttiin samat 23 kysymystä, ja osalle esitettiin vielä näiden lisäksi lisäkysymyksiä riippuen siitä, mihin keskustelu ajautui. Haastattelut olivat kestoiltaan melko lyhyitä ja ne kestivät 8-13 minuuttia, riippuen haastateltavan aktiivisuudesta ja ajatusten määrästä.

4.4 Aineiston analysointi

Haastattelututkimuksessa kerätyn aineiston analysointi toteutettiin monivaiheisesti ja analysoinnissa hyödynnettiin aineiston jäsentelyä, joka on yksi tyypillinen sisällönanalyysin menetelmistä. Tekijä kuunteli kunkin haastattelun nauhoitteen yhden tai useamman kerran, riippuen siitä, halusiko tekijä vielä tarkentaa joitakin asioita nauhoitteelta. Samanaikaisesti nauhoitteita kuunnellen tekijä kirjoitti muistiinpanoja tärkeimmistä ja mielenkiintoisimmista haastateltavien esittämistä ajatuksista. Kun kaikkien haastattelujen muistiinpanot olivat valmiit, tekijä poimi kaikkien osallistujien

kohdalta vastaukset tiettyihin aiheisiin ja kysymyksiin, jotka koki mielenkiintoisina tutkimuksen analyysin kannalta, ja loi näistä vastauksista vielä uuden yhtenäisen dokumentin. Tutkimustulosten esittelyssä ei siis esitellä kaikkia haastateltavien antamia vastauksia, vaan esille tuodaan tutkimuksen kannalta olennaisimmat asiat. Esittelyn ulkopuolelle jäävät vastaukset toimivat ikään kuin tukikysymyksinä ja auttoivat haastateltavia aiheen kokonaisuuden ymmärtämisessä.

5 Tulokset

Tässä luvussa esitellään haastatteluissa esiin nousseet asiat. Tekijä on valinnut tarkasteluun omasta mielestään tutkimuksen tavoitteiden kannalta tärkeimmät ja eniten ajatuksia herättäneet aiheet ja vastaukset. Tutkimustuloksia esitellessä on pyritty ottamaan huomioon muut aiheeseen liittyvät aiemmin tehdyt tulokset ja teoreettinen tieto ja nostamaan esiin yksityiskohtia, jotka ovat käyneet aiemmin ilmi teoreettista tietoa käsitellessä.

Tutkimukseen osallistui neljä nuorta naista ja kaksi miestä. Haastateltavista viisi asui haastatteluhetkellä vuokralla ja yksi vanhempiansa luona. Kahden haastateltavan tulonlähteenä olivat pelkät ansiotulot ja kahden tulonlähteenä olivat opiskelijan tuet, opintolaina sekä vanhempien apu. Yhden tulot koostuivat opiskelijan tuista ja kesätyörahoista ja yhden tulot puolestaan opiskelijan tuista, opintolainasta ja ansiotuloista.

5.1 Oman talouden seurannan tärkeys

Tekijä pyrki haastattelujen alkupuolella selvittämään, olivatko haastateltavat seuranneet omaa kulutustaan ennen tutkimukseen osallistumista ja kokivatko he oman taloudellisen tilanteensa tiedostamisen tärkeänä. Ainoastaan yksi haastateltavista, H2, oli aktiivisesti seurannut kulutustottumuksiin jo useamman vuoden ajan. H2 kertoi olevansa hyvin tietoinen taloudellisesta tilanteestaan ja koki tärkeänä, että hän tietää mistä omat menot koostuvat, varsinkin, kun tulot ovat opiskellessa pienet. Myös H5 oli seurannut menojaan ja kirjannut niitä aktiivisesti ylös jo muutaman kuukauden ajan. H5 kertoi, että hän oli aiemmin tietoinen isommista menoista, mutta ei kiinnittänyt niinkään huomiota pienempiin menoihin. H5 kertoi olevansa kiinnostunut tietämään, mihin rahaa oikeasti menee ja hän kertoi myös omasta säästötavoitteestaan, mikä vaikuttaa siihen, että hän haluaa olla tietoinen kulutuksestaan.

”Mun mielestä etenkin nyt kun ei tuu muita kun tukia niin on hyvä olla kärryillä, ettei nyt elä yli varojensa.” H2

”Mielestäni on tärkeää olla tietoinen, mihin rahansa käyttää. Jokaisella on toki omat prioriteettinsa, tarkoituksena ei kuitenkaan itsellä ole ahdistua rahankäytöstä vaan myös nauttia elämästä omilla tekemisillä.” H5

Haastateltavat H1 ja H6 olivat satunnaisesti tarkistaneet verkkopankistaan kulutuksensa määrää, mutta eivät olleet koskaan aktiivisesti seuranneet kulutustaan. H1 kertoi, että hän oli kuitenkin melko tietoinen kulutuksestaan ja lisäsi, että pitää menojen seuraamista tärkeänä, ettei elä yli rajojen. H6 kertoi, että hän on muutaman kerran aloittanut menojen kirjaamisen, mutta innostus on

lopahtanut aina parin päivän jälkeen. H6 myös lisäsi, että oli jokseenkin tietoinen kulutuksestaan, mutta ei läheskään niin tietoinen kuin pitäisi. Myös H6 piti oman taloudellisen tilanteen tiedostamista erittäin tärkeänä, jotta talous pysyisi kurissa.

”Oon seurannut omaa kulutustani tosi liian vähän. Mä oon monta kertaa aloittanut sen mutta se on jäänyt yhteen tai kahteen päivään ja sit mä oon kyllästynyt.” H6

Haastateltavat H3 ja H4 eivät olleet tietoisia kulutuksestaan eivätkä olleet koskaan aiemmin pitäneet kirjaa menojen seurannasta. He pitivät kuitenkin oman taloudellisen tilanteen tunnistamista tärkeänä asiana. H4 sanoi, että hän pitää menojen kirjaamista tärkeänä, mutta ei itse haluaisi tehdä sitä vaan haluaisi sulkea silmänsä asialta.

Yhteenvetona voisi sanoa, että kaikki haastateltavat pitivät oman taloudellisen tilanteen tiedostamista tärkeänä, vaikkakin kaikki eivät olleet syystä tai toisesta seuranneet omaa talouttaan aktiivisesti aiemmin.

5.2 Talouden seurannan apuvälineet

Seuraavaksi tekijä selvitti haastateltavilta heidän kiinnostustaan erilaisiin oman talouden seurannan apuvälineisiin. H1 kertoi, että hänellä ei ole oikein mielipidettä talouden seurannan mobiilisovelluksista eikä voisi kuvitella käyttävänsä sellaista. H1 viittasi vastauksessaan sovelluksiin, joihin menot pitää erikseen kirjata yksitellen. H1 lisäsi, että maksaa ostoksensa aina pankkikortilla ja pankin sovelluksesta näkee halutessaan kulutuksen kategorioittain, joten hän käyttää enemmän pankin tarjoamaa sovellusta eikä täten koe tarvetta erillisen mobiilisovelluksen käyttöön. H1:n vastaus tukee luvussa § 3.3 esitettyjä Hallipellon (2021) ajatuksia, joiden mukaan käteisen käyttö on nyky-yhteiskunnassa vähentynyt huomattavasti, sillä suurin osa maksuista suoritetaan pankkikortin ja mobiilisovelluksien avulla. Oma kulutus on kortilla maksaessa selkeästi nähtävissä oman pankin mobiilisovelluksen kautta, eikä erilliselle talouden seurannan sovellukselle ole täten välttämättä tarvetta.

H2 on aiemmin kirjannut menonsa paperille eikä ollut koskaan käyttänyt valmiita taulukoita tai sovelluksia menojensa seuraamiseen. Hän voisi kuitenkin kuvitella käyttävänsä jotain oman talouden seurannan mobiilisovellusta tai jatkaa esimerkiksi Exceliin kirjaamista. H2 oli tietoinen pankkinsa tarjoamasta talouden seurannan sovelluksesta ja kertoi tutustuneensa siihen, mutta sovellukset eivät hänen mukaansa kerro koko totuutta ja eivät tunnista kaikkia kategorioita.

”No voisin ehkä kuvitella käyttäväni, ainoa mistä mä ite tiiän on noi mitä pankit tarjoo. Musta tuntuu, että ne on välillä vähän epämääräisiä, että ne ei aina tunnista sitä mihin se raha on sit mennyt.” H2

H3 kertoi, että hän voisi kuvitella käyttävänsä jotain mobiilisovellusta omien menojen kirjaamiseen. Hän kuitenkin lisäsi, että hän maksaa monesti myös käteisellä, joten ainakaan pankin sovellukset eivät olisi hänelle hyödyllisiä. H3 kuitenkin lisäsi, että hän ei välttämättä muistaisi ja jaksaisi merkitä kaikkia ostoksiaan, joten kirjaaminen ei lopulta hyödyttäisi mitään.

H4 oli samoilla linjoilla H3:n kanssa. H4 ei ollut ennen käyttänyt mitään taloudenseurannan apuvälineitä, mutta koki kuitenkin, että ne voisivat olla hyödyllisiä, jos niitä vaan muistaa käyttää. Hän kuitenkin epäili, että ei itse varmaankaan jaksaisi lopulta käyttää niitä aktiivisesti.

”Musta tuntuu, että mä en ikinä muistais kirjata niitä sinne niin se olis ehkä vähän turhaa sitte. On se varmasti hyödyllistä, jos sitä muistais tehdä.” H4

H5 kertoi, että hänellä on puhelimessa talouden seuranta käytössä pankin mobiilisovelluksessa ja erikseen ladattava kortin kulutuksen seuranta. Hän kuitenkin totesi, että pankin sovellus ei anna automaattisesti tarkkaa dataa, sillä joskus hän maksaa esimerkiksi kaverinkin puolesta ja jos kaveri maksaa eri tavalla takaisin, niin se ei näy tietenkään pankin tiedoissa. H5 on itse käyttänyt muutama kuukauden ajan oman talouden seurantaan sähköistä muistiinpanovälinettä. Hän kokee taloudenseurannan apuvälineiden käytön hyödyllisenä, jos haluaa selvittää mihin käyttää rahaa.

H6 kertoi, että voisi hyvin kuvitella käyttävänsä talouden seurannan apuvälineitä ja mobiilisovellusta. Hän sanoi, että ei usko, että lopulta käyttäisi mobiilisovellusta tai muita apuvälineitä, vaikka tietää, että pitäisi. Hän lisäsi myös, että selvittäisi tarkkaan ennen mobiilisovelluksen käyttöä, että mihin hänen dataansa käytetään. H6 on tarkkaillut ruokaan menevää rahaa satunnaisesti pankin sovelluksesta.

”Voisin kuvitella, mutta en oo koskaan käyttänyt enkä usko, että koskaan käyttäisinkään, en mä jaksa. Mä tiiän että pitäisi, mutta...” H6

Kaikki haastateltavat vastasivat, että voisivat kuvitella käyttävänsä edes jotain talouden seurannan apuvälinettä. Moni kuitenkin sanoi, että vaikka talouden seurannan apuvälineet ovat heidän mielestään hyödyllisiä ja että he voisivat kuvitella käyttävänsä joskus jotain talouden seurannan mobiilisovellusta, niin he eivät kuitenkaan luultavasti tule niitä koskaan käyttämään. Tähän oli kaikilla syynä muistaminen ja jaksaminen.

5.3 Oma kulutus

Seuraavaksi esitellään haastateltavien ajatuksia omasta kulutuksestaan sen jälkeen, kun he olivat seuranneet omia menojaan kahden viikon ajan.

H1 kertoi, että oli yllätynyt siitä, kuinka paljon rahaa kului kahden viikon kokeilujakson aikana. Hän sanoi, että kuluttaa enemmän kuin mitä oli aiemmin ajatellut. H1 kertoi käyttävänsä eniten rahaa ruokaostoksiin. H2 puolestaan, joka oli ainoa osallistujista, joka oli seurannut talouttaan jo vuosia, kertoi, että hän ei ollut lainkaan yllätynyt menojaan määrästään. H2:n mukaan tämä kahden viikon kokeilujakso kuvasti erittäin hyvin hänen normaalia kulutustaan. Hänellä suurin menoerä oli asuminen.

”No ei kyllä mitään yllätyksiä. Sinänsä kuvasti aika hyvin sellasta perus arkee.” H2

H3 oli melko yllätynyt kulutuksensa määrästään. Hän kertoi olleensa melko tietoinen kulutuksestaan ilman menojen kirjaamistakin, mutta selkeästi menojen määrä kuitenkin yllätti, kun kaikki menot tuli tarkkaan kirjattua ylös. H3 asui haastatteluhetkellä vanhempiensa kanssa, eikä asumiskulut hänen olleet suuret. Hänen suurin kulueränsä oli taulukon mukaan ulkona syöminen. H4 kertoi, että myös hän oli erittäin yllätynyt kulutuksensa määrää. Hän yllättyi eniten siitä, miten paljon ruokaan oli mennyt kahden viikon seurannan aikana rahaa. H4 sanoi, että hän ostaa ruokaa kaupasta lähes päivittäin, joten ruokakulujen määrä kasvaa melko suureksi joka kuukausi. H4:llä eniten rahaa meni kokeilujakson aikana muihin kuluihin. Hän kertoi, että muiden kulujen määrä ei omasta mielestään ole normaalisti hänellä näin suuri. H4 myös kertoi, että hän oli myös käynyt melko paljon alennusmyynneissä vuoden vaihteen jälkeen, joten myös tämä vaikutti kulutukseen, sillä normaalisti hän ei sanojensa mukaan osta yhtä paljon esimerkiksi vaatteita, kuin nyt kokeilujakson aikana. Myös H5 kertoi, että hän yllättyi kulutuksensa määrästään kahden viikon kokeilujakson aikana ja sanoi, että hän kuluttaa rahaa paljon enemmän kuin ajatteli. H5 oli yllätynyt ruoan hinnan noususta. H5:n mukaan hänen suurin kulueränsä oli ruoka sekä kauneus ja hyvinvointi, jotka hän sijoitti muihin kuluihin.

”Kulutan paljon enemmän kuin ajattelin. Ehdottomasti löytyy säästämisen varaa. Ruoan hinta yllätti, mielestäni hinnat ovat kallistuneet muutaman vuoden aikana.” H5

H6 kertoi kokemuksistaan seurantajakson jälkeen ja sanoi, että kuluttaa paljon enemmän kuin oli ajatellut. H6 sanoi, että kokemus oli valaiseva ja silmiä avaava. H6:lla eniten rahaa meni kokeilujakson aikana asumiseen, ruokaan ja ravintoloihin. Hän kertoi kuitenkin ajanjakson olleen hieman poikkeuksellinen, sillä hän kävi todella paljon ulkona syömässä kahden viikon kokeilujakson aikana, eikä normaalisti käy yhtä paljon ravintoloissa.

”Tuli yllätyksiä ja tuli sellanen olo, että oho ei ois ehkä tarvinnut noin paljon humputella. Ihan sika hyvä oikeesti, aion ens kuun elää vähän järkevämmin.” H6

Yleisesti ottaen kaikki haastateltavat olivat yllättyneitä menojensa suuruudesta. H2:ta menot eivät yllättäneet, sillä hän oli niistä hyvin tietoinen jo ennestään. Haastatteliijoilta saadut vastaukset tukevat erittäin hyvin tekijän omia kokemuksia, sillä tutkimuksen tekijä itse kuvitteli aina olleensa melko tietoinen omasta kulutuksestaan, mutta kun tämä oikeesti alkoi kirjata kaikki menonsa ylös, menojen määrä olikin huomattavasti suurempi, kuin tämä kuvitteli. Omien kulujen tarkka seuranta on selvästikin välttämätöntä, jos haluaa oikeesti tietää oman kulutuksensa määrän.

Haastateltavien kulutuksen kohteet vastasivat melko hyvin luvussa §2.2 esitellyn kyselytutkimuksen tuloksia (Laaksonen 2018), joissa esiteltiin yleisimpiä korkeakouluopiskelijoiden rahankäytön kohteita. Tässä tutkimuksessa esiinnousseita kohteita, jotka ilmenivät myös Laaksosen tutkimuksessa, olivat ravintolat ja kauneus ja hyvinvointi. On myös luonnollista, että itsenäisesti asuvilla nuorilla aikuisilla asumiskulut ja ruoka vievät suurimman lohkon menoista.

5.4 Oma kulutus seurantajakson jälkeen

Tekijä kysyi haastateltavilta haastattelun loppupuolella, että aikovatko he muuttaa kulutustaan jollain tavalla tämän kahden viikon kokeilujakson jälkeen. Tähän kysymykseen tekijä sai vaihtelevia vastauksia.

H1 sanoi, että hän ei aio muuttaa kulutustaan kokeilujakson jälkeen, vaikka olikin hieman yllättynyt menojensa suuruudesta. Hän myös sanoi, ettei aio jatkaa menojen kirjaamista, vaikka kokeilu olikin hänen mielestään mielenkiintoinen. H2 sanoi, että myöskään hän ei aio muuttaa kulutustaan, sillä ei koe sitä aiheelliseksi. H2 oli seurannut omia menojaan jo ennen tutkimukseen osallistumista ja aikoo jatkossakin kirjata menonsa ylös. Hän sanoi, että voisi siirtyä käsin kirjaamisesta johonkin modernimpaan versioon. H2 sanoi, että hänen mielestään tutkimuksessa käytetty Excel-taulukko oli helppokäyttöinen, mutta hän itse jaottelisi kategoriat eri tavalla, sillä hän ei tarvitsisi erikseen kategoriaa esimerkiksi vaateostoksille, vaan laittaisi yleisesti yhden kategorian muille ostoksille kuin ruokaostoksille.

”Vois ehkä olla järkevää siirtyä joko sovellukseen tai tohon Exceliin. Voisin ehkä mieltii kategorioista sellasii itelle sopivii sen mukaan et mihin menee eniten.” H2

H3 kommentoi, että hän aikoo jatkossa ainakin yrittää kuluttaa vähemmän. Hän piti tutkimusta mielenkiintoisena ja Excelin käyttöä helppona. H4 kertoi, että hän ei aio muuttaa kulutustaan, sillä ei mielestään käyttänyt mitenkään holtittomasti rahaa, vaikka sitä kuluikin oletettua enemmän. H4

lisäsi, että ei oikein tiedä, mitä edes voisi muuttaa, sillä suuri osa rahasta meni ruokaan ja muihin tärkeisiin hyödykkeisiin. H4 sanoi, ettei aio jatkaa menojen seurantaa, mutta kokemus oli kuitenkin hänen mielestään silmiä avaava. H5 sanoi, että hän aikoo jatkaa menojensa seurantaa kokeilun jälkeenkin, sillä oli jo hetken ehtinyt seuratakin menojaan ennen tutkimukseen osallistumista. H5:n mukaan hänen tavoitteensa on seurata menojaan koko vuoden ajan. H5 myös lisäsi, että hänellä löytyy säästämisen varaa, mutta ei aio merkittävästi ainakaan muuttaa kulutustaan jatkossa. Hän aikoo jatkaa saman sähköisen muistiinpanovälineen käyttöä kuin aiemminkin, mutta mainitsi kuitenkin Excelin olleen hyvä ja helppokäyttöinen. H6 kertoi, että hän aikoo kokeilun jälkeen muuttaa kulutustaan ja käyttää vähemmän rahaa esimerkiksi ravintoloihin ja valmisruokiin. Hän lisäsi, että haluaisi jatkaa menojensa seurantaa, mutta ei vielä tiedä, että miten. H6:n mukaan tutkimuksessa käytetty Excel oli täydellinen, selkeä ja helppokäyttöinen. Hänen mielestään kuukauden mittainen ajanjakso olisi ollut todenmukaisempi, mutta kahden viikon menojen seurantakin herätti jo paljon ajatuksia omaan kulutukseen liittyen.

”Kyl mä tiesin, että en mä jaksa jokaista ostosta kirjata, mutta jos vois vaikka tota viihde ja ravintola meininkiä jatkossa vähän tarkkailla.” H6

Kaikki tutkimuksen kuusi osallistujaa olivat tyytyväisiä tutkimuksessa käytettyyn Excel-taulukkoon ja pitivät sitä selkeänä ja helppokäyttöisenä. He olivat kuitenkin kaikki sitä mieltä, että mobiilisovellus olisi ollut mukavampi. Kaikki kuusi sanoivat samaa, että he joutuivat välillä avaamaan tietokoneen erikseen vain menojen kirjaamista varten, joten se tuntui menojen seuraamisessa raskaimmalta. Mobiilissa taulukko taas kulkisi koko ajan mukana, eikä tarvitsisi erikseen ottaa tietokonetta esiin. Tutkimuksen tekijä oli itse samaa mieltä siitä, että mobiilisovellus olisi kätevämpi, mutta päätti turvallisuussyistä toteuttaa tutkimuksen Excelin avulla. On kuitenkin totta, että menojen kirjaukset muistaa helpommin tehdä, kun menot saa heti kirjattua ylös sovellukseen, eikä niiden kirjaamista tarvitse viivästyttää.

Kaikkien haastattelujen jälkeen voi yleisesti todeta, että nuoret aikuiset pitävät oman talouden seurantaa merkittävänä asiana. Osalla nuorista löytyy enemmän kiinnostusta säännölliseen seurannan toteuttamiseen kuin toisilla. Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että käynnissä oleva hintojen nousu eli inflaatio lisää heidän kiinnostustaan aiheeseen. Osa oli puolestaan sitä mieltä, ettei hintojen nousu vaikuta omaan kiinnostukseen menojen seurantaa kohtaan.

6 Pohdintaa

6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tutkimusta lähdettiin alun perin toteuttamaan, sillä tekijä halusi selvittää korkeakouluopiskelijoiden ajatuksia oman talouden seurannan tärkeydestä ja kokemuksia talouden seurannan mobiilisovellusten käytöstä. Paras tapa herätellä korkeakouluopiskelijoiden ajatuksia oman talouden seurannasta oli teettää heillä oman talouden seurannan kokeilujakso, jonka jälkeen ajatukset käytiin läpi haastattelussa. Tekijä oli haastattelujen jälkeen tyytyväinen saamiinsa vastauksiin.

Kaikki kuusi haastateltavaa olivat sitä mieltä, että oman taloudellisen tilanteen tiedostaminen on tärkeää. Tämä on positiivinen asia, mikä kertoo nuorten kiinnostuksesta omaan taloudelliseen hyvinvointiinsa ja tukee aiheesta selvitettyä aiempaa tietoa. Esimerkiksi aiemmin esitellyn Ylen uutisen (2021) mukaan jo lukioikäisillä nuorilla on kiinnostusta omaan taloudelliseen hyvinvointiin liittyviin asioihin ja osa opiskelee aihetta mielellään vapaa-ajallakin.

Tutkimuksen alussa määritellyt tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

- Ovatko korkeakouluopiskelijat tietoisia oman talouden seuranta mahdollistavista mobiilisovelluksista?
- Olisivatko he valmiita seuraamaan omaa talouttaan mobiilisovelluksen tai Excel-taulukon avulla?

Haastateltavilta saaduista vastauksista voi todeta, että kaikki kuusi haastateltavaa ovat tietoisia oman talouden seurannan mobiilisovelluksista. Neljä haastateltavaa olivat aiemmin tutustuneet tai käyttäneet pankkinsa tarjoamaan mobiilisovellusta oman talouden seuraamiseen, mutta kenelläkään ei ollut aiempaa kokemusta manuaalisesti täytettävistä talouden seurantaan käytettävistä mobiilisovelluksista.

Toisen tutkimuskysymyksen vastaukset olivat hieman moninaisempia. Kuudesta haastateltavasta viisi sanoivat, että voisivat kuvitella käyttävänsä talouden seurannan apuvälineitä. Ainoastaan H1 sanoi, että hän ei voisi kuvitella käyttävänsä mobiilisovellusta, mutta tällä hän viittasi ainoastaan manuaalisesti täytettäviin mobiilisovelluksiin, sillä pankin oman talouden hallinnan sovelluksesta hänellä oli jo hieman kokemusta. Loput viisi haastateltavaa olivat myönteisiä talouden hallinnan sovelluksia kohtaan, mutta kaksi haastateltavaa ilmaisivat selkeästi, että eivät usko, että tulevat koskaan mitään apuvälineitä käyttämään, vaikka pitivätkin niitä hyvänä asiana. Yksi haastateltavista, H2, ilmaisi selkeästi kiinnostuksensa Excelin käytön jatkamiseen.

Tekijä oli yllätynyt siitä, että osa haastateltavista sanoi suoraan, että eivät aio jatkaa menojen seurantaan tutkimuksen jälkeen. Näillä kahdella haastateltavalla ei ollut mitään aiempaa kokemusta oman talouden seurannasta. Lisäksi yksi haastateltavista sanoi, että ei aio näin orjallisesti seurata kulutustaan, mutta mahdollisesti jollain muulla tavalla. Yllättävää näistä vastauksista tekee sen, että kaikki olivat kuitenkin kiinnostuneita aiheesta ja pitivät sitä tärkeänä ja lisäksi kaikki pitivät kokeilua hyödyllisenä.

Luvussa § 3.3 esitettiin Hallipellon (2021, 346) näkemys siitä, että omien menojen seuranta manuaalisesti ei vaan yksinkertaisesti sovi kaikille. Tämä piti varmaankin paikkaansa osan haastateltavan kohdalla. He itse tiedostivat, että vaikka omien menojen seuranta on varmasti hyödyllistä, niin he eivät jaksaisi tai muistaisi sitä tehdä. On loogista, että kaikilla ei ole riittävää kiinnostusta viedä asiaa niin pitkälle, että oikeasti jaksaisivat kirjata menonsa päivittäin. Luvussa § 3.1 Viisasraha.fi (2022) mukaan oman talouden seurannan hyödyt näkee mahdollisesti vasta usean kuukauden seurannan jälkeen, joten tämä kahden viikon kokeilujakso oli hieman lyhyt aika todellisen mielenkiinnon herättämiseen. Tyypillisiä nuoren rahankäytön piirteitä ovat luvussa § 2.2 mainitut lyhytjänteisyys ja suunnittelemattomuus (Hallipello 2021, 362). Tämä näkyy heijastettuna siinä, että kaikilla haastateltavilla ei ollut selkeästi vielä kiinnostusta omien menojen seuraamiseen ja mahdolliseen oman taloudellisen tilanteen muuttamiseen. Lyhytjänteisyyttä kuvastaa se, että ei olla valmiita jatkamaan seurantaan pidempää aikaa.

Kolme haastateltavaa totesivat, että eivät aio muuttaa kulutustaan jatkossa. Kaksi sanoivat selkeästi, että aikovat muuttaa ja yksi totesi, että ei aio ainakaan merkittävästi muuttaa kulutustaan. Myös nämä vastaukset hieman yllättivät, sillä haastateltavat olivat yhtä lukuun ottamatta kuitenkin sitä mieltä, että käyttävät enemmän rahaa kuin ajattelivat. Haastateltavien menot ovat mahdollisesti niin säännöllisiä ja toistuvia, että niistä on vaikeaa karsia (Hallipello 2021, 123). Tätä mieltä oli esimerkiksi H4 itsekkin. Koska opiskelijan tulot ovat niin pienet, myös menot ovat usein pienet, joten niissä ei ole paljoa muutettavaa. H5 sanoi, että haluaa myös nauttia elämästä, minkä vuoksi rahaa tulee välillä käytettyä myös ylimääräisiin menoihin, mikä on ihan normaalia. Tarkoitus ei olekaan kieltää kaikkia ylimääräisiä ostoksia, vaan lähinnä turhat ostokset, jotka olisi oikeasti voinut jättää välistä. Hallipellon (2021, 123) mukaan menoja on helpompi karsia, kun on seurannut taloutaan pidempään ja osaa erottaa välttämättömät menot ylimääräisistä menoista.

Haastateltavat olivat yleisesti sitä mieltä, että hintojennousu vaikuttaa heidän kiinnostukseensa oman kulutuksen seurantaan. Yksi haastateltavista mainitsi selkeästi, että hintojennousu ei vaikuta hänen kiinnostukseensa, vaan hän olisi muutenkin kiinnostunut seuraamaan omaa kulutustaan. On positiivista, että myös korkeakouluopiskelijat ottavat inflaation huomioon kulutuksessaan ja tekevät ostopäätöksensä inflaatio mielessään. Ei toki ole positiivista, jos jätetään jotain terveellisiä ruoka-

aineksia ostamatta hintojennousun vuoksi, mutta turhien ostosten määrä ehkä vähenee, kun peruselintarvikkeet ovat aiempaa hintavampia.

Tutkimuksen apukysymykset olivat seuraavat:

- Mitä ajatuksia oman talouden seuranta herättää korkeakouluopiskelijoissa?
- Onko korkeakouluopiskelijoilla kokemusta oman talouden seurannasta?

Haastattelujen vastausten perusteella voi todeta, että oman talouden seuranta kiinnostaa korkeakouluopiskelijoita ja se on heidän mielestään tärkeää. Toisaalta oman taloudellisen tilanteen tunnistaminen voi myös tuntua ahdistavalta eikä sitä yksilöstä riippuen haluaisi välttämättä myöntää. Osalla korkeakouluopiskelijoista on kokemusta oman talouden seurannasta ja osalla taas ei. Tutkimuksen perusteella sukupuolella ei tuntuisi olevan vaikutusta asiaan. Myöskään iällä ei vaikuta olevan vaikutusta siihen, onko opiskelija kiinnostunut oman talouden seurannasta vai ei.

Tutkimuksen vastausten perusteella ne opiskelijat, joilla oli omiakin ansiotuloja opiskelijan tukien ja vanhempien avun lisäksi, oli enemmän kiinnostusta seurata omia menojaan. Tähän vaikuttaa ehkä se, että kun osa käytettävistä tuloista on työllä ansaittua, niin on enemmän kiinnostusta myös seurata sitä, mihin omat työllä ansaitut rahat menevät. Kuten aiemmin on esitetty, nuoren lähiympäristöllä on merkitystä siihen, mitä nuori ajattelee omaan talouden hallintaan liittyvistä asioista. Haastatteluissa selvisi, että kenellekään haastateltavista ei ollut ehdotettu aiemmin oman talouden seurantaan eikä heidän lähipiirissäänäkään seurattu omaa taloutta sen tarkemmin, joten lähiympäristön mielipiteellä ei tässä tutkimuksessa näytä olevan vaikutusta nuoren kiinnostukseen oman talouden seurantaan.

Kuten aiemmin on todettu, oman talouden seurannan hyödyt näkee todellisuudessa vasta muutama kuukauden seurannan jälkeen. Tälle tutkimukselle olisi ollut ideaalia, jos tutkimuksen menojen seuranta olisi kestänyt kokonaisen kuukauden tai jopa useamman kuukauden. Kahden viikon koikeilujakso ei välttämättä herättänyt osallistujissa vielä tarpeeksi ajatuksia, vaikka Excel antoikin heille arvion kokonaisen kuukauden kulutuksesta. Toisaalta pidempi seurantajakso olisi saattanut aiheuttaa sen, että kaikki osallistujat eivät jaksaa seurata menojaan tarkasti loppuun saakka. Tekijä koki, että kahden viikon mittainen ajanjakso oli kuitenkin jo riittävä halutun lopputuloksen saavuttamiseksi. Toinen kehittämissuositus olisi suurempi osallistujamäärä menojen seurantaan ja haastatteluihin. Tämä ei kuitenkaan tutkimuksen laajuuden ja tarkoituksen vuoksi ollut välttämätöntä. Suurempi osallistujamäärä saattaisi kuitenkin muuttaa vastauksia jonkin verran.

Tutkimuksen tulokset hyödyttävät mahdollisesti taloudenhallinnan mobiilisovellusten kehittäjiä, sillä tutkimuksen perusteella kiinnostusta mobiilisovelluksiin kuitenkin löytyy. Tutkimuksen vastausten

perusteella tärkeintä on vaivattomuus ja automaattisuus, minkä vuoksi erityisesti pankkien sovellukset ovat etenkin nuoria kiinnostavia. Jotta nuoret aikuiset käyttäisivät pankin taloudenhallinnan sovellusta aktiivisesti, tulisi sen ominaisuuksia parantaa entisestään, sillä tällä hetkellä nuoret kokevat esimerkiksi kategorioiden toimivan puutteellisesti. Pankkien mobiilisovellusten olisi hyvä mahdollistaa myös se, että käyttäjä saa itse tarvittaessa lisätä tietoja, mikäli operoi käteisen kanssa esimerkiksi. Kaikkein ideaalein taloudenseurannan väline olisi siis nuorille aikuisille jokin helppokäyttöinen, puoliksi automatisoitu pankin oma taloudenhallinnan sovellus, joka kulkee aina taskussa mukana.

Jatkotutkimuksissa voisi ottaa mukaan laajemmin eri talouden hallinnan osa-alueet tuloista ja budjetoinnista lähtien. Tutkimus olisi järkevämpää suorittaa hieman vanhemmilla osallistujilla, esimerkiksi juuri valmistuneilla ja työelämään siirtyneillä nuorilla aikuisilla. Tässä tutkimuksessa tulojen näkökulman ottaminen tutkimukseen ei ollut kovin mielekästä, sillä monilla korkeakouluopiskelijoilla ei vielä ole omia tuloja. Myös eri maiden korkeakouluopiskelijoiden vertailu voisi olla mielenkiintoista. Kansainvälinen tutkimustieto on aina mielenkiintoista ja monia tahoja hyödyttävää. Olisi mielenkiintoista nähdä, millä tavoin Suomen korkeakouluopiskelijoiden ajatukset eroavat muiden Euroopan maiden korkeakouluopiskelijoiden ajatuksista.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset näkökohdat

Sarajärvi ja Tuomi (2018, 19) esittävät kirjassaan, että ei ole olemassa puhdasta objektiivista tietoa, joka olisi käytetystä havaintomenetelmästä tai käyttäjästä irrallista, vaan kaikki tieto on siinä mielessä subjektiivista, että tutkija tekee itse päätöksen tutkimusasetelmasta oman tietämyksensä varassa.

”Havaintojen teoriapitoisuudella tarkoitetaan sitä, että se, millainen yksilön käsitys ilmiöstä on, millaisia merkityksiä tutkittavalle ilmiölle annetaan tai millaisia välineitä tutkimuksessa käytetään, vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin” (Sarajärvi & Tuomi 2018, 19).

Sarajärvi ja Tuomi mainitsevat (2018, 83), että tutkimusaineiston analyysin onnistumiseen vaikuttavat metodien noudattamisen lisäksi yksilön intellektuaalisen vastaanottokyvyn herkkyys, oivalluksen terävyys ja onnekkuus. Näin ollen voidaan todeta, että tutkimuksen objektiivisuuteen ja luotettavuuteen vaikuttavat jo pelkästään tutkijan itsensä henkilökohtaiset ominaisuudet ja kyky ymmärtää ja tulkita käsitteitä ja ilmiöitä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan useimmiten reliabiliteetin ja validiteetin käsitteillä. Reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä, että jos tutkitaan samaa henkilöä kahteen kertaan, saadaan

molemmilla kerroilla sama tulos. Toinen tapa määritellä reliabiliteetti on se, että jos kaksi tutkijaa päätyy samaan lopputulokseen, on tulos luotettava. Tämä ei kuitenkaan välttämättä toteudu tutkimuksessa, sillä jokainen tutkija tuo aina automaattisesti omat näkemyksensä mukaan tutkimustuloksiin ja niiden arviointiin. Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan käytännössä sitä, että tutkimus selvittää sitä mitä sen pitikin selvittää ja siinä käytetään juuri tutkimuksen luonteeseen sopivia termejä ja menetelmiä. (Hirsjärvi & Hurme 2022, 190–192.)

Tutkimustulosten luotettavuuteen ja yleistämiseen vaikuttaa se, että tutkimuksen otanta oli opinäytetyön laajuuden vuoksi melko pieni. Tämän seurauksena tutkimuksen tuloksia ei voi suoraan peilata kaikkiin suomalaisiin korkeakouluopiskelijoihin. Jos tutkimukseen olisi osallistunut ketkä tahansa muut kuusi korkeakouluopiskelijaa, olisivat tulokset saattaneet olla ihan toisenlaiset. Haastattelujen avulla oli kuitenkin mielenkiintoista huomata, mitä muut korkeakouluopiskelijat ajattelevat oman talouden seurannasta, sillä tekijällä itsellä oli entuudestaan vahva kiinnostus aiheeseen liittyen.

Tutkimustulosten luotettavuuteen vaikuttaa mahdollisesti haastateltavien tapa ymmärtää käsitteet ja ilmiöt. Vaikka haastateltavilla oli mahdollisuus haastattelun aikana kysyä lisätietoa termeistä ja aiheista, joita eivät mahdollisesti täysin ymmärtäneet, niin ei ole kuitenkaan varmuutta siitä, että ymmärsivätkö he kaikki haastattelussa esiin otetut asiat sataprosenttisesti. Tämä vaikutti mahdollisesti heidän vastauksiinsa. Myös se tosiasia, että kaikki haastateltavat olivat tekijälle ennestään tuttuja, saattoi vaikuttaa heidän tapansa vastata kysymyksiin. Tämä saattoi vaikuttaa myös tapaan, jolla tekijä itse haastatteli osallistujia, vaikkakin tekijä piti haastattelut asiallisina ja esitti kysymykset samaan tapaan, kuin olisi esittänyt tuntemattomille ihmisille. Haastattelutilanne oli kaikkien haastattelujen aikana rauhallinen ja miellyttävä, eikä tekijä havainnut mitään muutoksia, jotka olisivat voineet parantaa haastattelutilanteiden ilmapiiriä.

Siitä, millainen on hyvä laadullinen tutkimus, kiistellään paljon. Merton määritteli laadulliselle tutkimukselle vuonna 1957 neljä tieteen eetoksen perusnormia, jotka ovat universalismi, ”kommunismi”, puolueettomuus ja organisoitu skepsis. Näillä normeilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen tietoväitteet tulee perustella epäpersoonallisilla kriteereillä, tieteellisen tiedon tulee olla julkista ja tiedeyhteisön yhteisomistuksessa, tieteen pitää olla kutsumus ilman henkilökohtaisen voiton intressiä ja tutkimukseen pitää kohdistua järjestelmällistä kritiikkiä. Haaparanta ja Niiniluoto (1991) lisäsivät neljään perusnormiin tutkijoita velvoittavan normin käyttää tieteellistä menetelmää ja argumentoida tieteellisen päättelyn sääntöjen mukaisesti. Näiden normien rikkominen on yleinen ongelma tieteessä. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 109.)

Tutkimuseettisen neuvottelukunta määrittelee tutkimusetiikan seuraavalla tavalla:

”Tutkimusetiikalla tarkoitetaan eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista ja edistämistä tutkimustoiminnassa sekä tieteeseen kohdistuvien loukkausten ja epärehellisyiden tunnistamista ja torjumista kaikilla tieteenaloilla. Tutkimuksen uskottavuus ja tutkijan eettiset ratkaisut ovat erottamattomia.” (Sarajärvi & Tuomi 111.)

Tämä tutkimusprosessi on toteutettu hyvien tieteellisten käytänteiden mukaisesti noudattaen yleistä rehellisyyttä ja huolellisuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tulosten arvioinnissa. Tutkimuksessa on otettu huomioon muiden tutkijoiden työt kunnioittavalla tavalla ja tutkimuksen tulokset julkaistaan tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvasti avoimesti. Tutkimusraportti on toteutettu tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti.

Tutkimuksen tekijä pohti tutkimuksen aiheen eettisyyttä jo tutkimusprosessin alkuvaiheessa. Kuten aiemmin on jo mainittu, tutkimuksen tarkoituksena oli testauttaa tutkimuksen osallistujilla erilaisia talouden seurannan mobiilisovelluksia, mutta nämä jätettiin tutkimuksesta pois tietoturvasyistä. Tutkimuksen eettisyys oli siis jo tutkimuksen alkuvaiheessa mukana tekijän ajatuksissa. Myös tutkimusaiheen valinta on eettinen valinta (Sarajärvi & Tuomi).

Tutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat tutkimusprosessin alusta lähtien tietoisia siitä, mihin olivat osallistumassa ja mitä tietoja heiltä tulotaisin tutkimuksen aikana kysymään. Tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista, eikä tutkimuksen osallistujia pyritty houkuttelemaan tai palkitsemaan millään keinoin. Kaikille tutkimuksen osallistujille lähetettiin ennen tutkimukseen osallistumista saatekirje, jossa esitettiin selkeästi, ettei kenenkään henkilöllisyyttä tai muutakaan arkaluonteista tietoa, esimerkiksi henkilökohtaisia taloustietoja, tuoda julki missään vaiheessa tutkimusprosessia tai tutkimuksen tuloksia. Kaikki osallistujat suostuivat suullisesti haastattelujen nauhoittamiseen ja heille kerrottiin etukäteen, että haastattelujen nauhoitukset tullaan säilyttämään siihen saakka, kunnes opinnäytetyö on palautettu ja arvioitu. Tutkimuksen aihe oli henkilökohtainen ja mahdollisesti arkaluontoinen, sillä tutkimuksessa käytiin läpi yksilön talouteen liittyviä asioita. Haastattelijoiden vastausten todenmukaisuuden varmistamiseksi heille pyrittiin mahdollisimman tarkkaan selventämään tutkimuksen todenmukaiset tarkoitusperät.

6.3 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyöprosessi alkoi hieman hitaasti, sillä tekijällä meni hetki aikaa löytää itseään kiinnostava aihe, josta ei olisi jo aiemmin tehty muita samanlaisia tutkimuksia. Aiheen löytymisen jälkeen sitä jouduttiin vielä hieman muovaamaan, mutta se ei lopulta vaikuttanut työn tekemiseen tai omaan kiinnostukseen aihetta kohtaan. Aiheen löytymisen jälkeen opinnäytetyöprosessi alkoi edetä hyvää vauhtia, mutta henkilökohtaiseen elämään liittyvistä syistä kirjoitusprosessi oli vuoden

vaihteen kohdalla jonkin aikaa tauolla. Tekijä asetti työn valmistumiselle lopulta kuitenkin selkeän valmistuspäivämäärän, ja löysi lopulta vielä intoa ja motivaatiota opinnäytetyöprosessin jatkamiseen ja työn valmistumiseen.

Tekijä koki, että aihetta oli ajoittain vaikeaa pitää kasassa, eikä hän ollut varma, mitä aiheita sisällyttää ja mitä puolestaan jättää tutkimuksen ulkopuolelle. Myös kirjoittaminen itsessään ja esimerkiksi aikamuotojen valitseminen osoittautui lopulta haasteelliseksi, sillä tekijällä on enemmän kokemusta tieteellisestä kirjoittamisesta muilla kuin omalla äidinkielellään. Myös relevantin teoreettisen tiedon löytyminen oli ajoittain haastavaa ja aikaa vievää, mutta etsiminen ja lukeminen tuottivat lopulta tulosta, ja osasta tutkimuksen aiheista löytyi paljonkin teoreettista tietoa. Tekijä oli kuitenkin lopulta tyytyväinen lopputulokseen.

Tekijä oli kerran aiemminkin toteuttanut haastattelututkimuksen aiemmissa korkeakouluopinnoissaan, joten haastattelun toteuttaminen oli sinänsä tuttua, aiemmin tutkimus tehtiin kylläkin vieraalla kielellä. Haastattelemisen oli yhtä mukavaa kuin aiemminkin ja tekijä nautti haastatteluiden pitämisestä ja vastausten analysoinnista, sillä aihe oli niin mielenkiintoinen. Tekijä ei ollut täysin varma siitä, mitä kysymyksiä ottaa mukaan haastatteluun, mutta hän sai mielestään kuitenkin hyvää materiaalia ja toivomiaan tuloksia haastattelujen avulla.

Opinnäytetyöprosessin projektinhallinnassa olisi ollut parantamisen varaa, mutta kaikkiin asioihin ei voi aina itse vaikuttaa. Jatkuva sairastelu ja ulkomaanmatka loppusyksystä keskeyttivät opinnot muutamaan kertaan ikävästi ja opintojen pariin oli taas hankala palata tauon jälkeen. Uusi vuosi toi kuitenkin uutta virtaa opintoihin ja tutkimuksen työstämiseen. Opinnäytetyöprosessi opetti tekijälle ajanhallinnantaitoja ja vastuun ottamista omista projekteista. Myös tietämys taloudenhallinnasta lisääntyi ja aiempien tutkimuksien lukeminen lisäsi mielenkiintoa aihetta kohtaan entisestään.

Lähteet

- Aulasmaa, M. 16.9.2021. Lukiolaiset Eetu ja Leo Purdy opiskelevat taloustaitoja puhelimesta – mobiilisovellus valmentaa nuoria oman talouden hallintaan. Yle Uutiset. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-12096767>. Luettu: 13.2.2023.
- Drake, M. & Salmi, M. 2018. Opinnäytetyö ja menetelmät tutuksi. Menetelmäopinnot virtuaalisesti. Haaga-Helia Moodle.
- Eurostat 2018. Bye bye parents: when do young Europeans flee the nest? Luettavissa: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20180515-1>. Luettu: 14.12.2022.
- Hallipelto, A. 2021. Talousosaaminen 2020-luvulla. Tietosanoma. Helsinki. E-kirja.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu. Gaudeamus. Helsinki. E-kirja.
- Korhonen, A. 21.5.2022. Miten kasvattaa lapsesta väkky rahankäyttäjä? Mimmitsijoittaa. Luettavissa: <https://www.mimmitsijoittaa.fi/blogi/miten-kasvattaa-lapsesta-vaakky-rahankayttaja>. Luettu: 15.11.2022.
- Kuluttajaliitto 2022. Talouden tasapainottaminen. Luettavissa: <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaali/talouden-tasapainottaminen/>. Luettu: 15.11.2022.
- Laaksonen, E. 2018. Talouden tasapainoilua: kyselytutkimus korkeakouluopiskelijoiden taloudenhallinnasta ja rahankäytöstä. AMK opinnäytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, liiketalouden tutkinto-ohjelma. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/140425/Laaksonen_Enni.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 1.12.2022.
- Liikkanen, M. 2.8.2021. Etkö tiedä mihin palkkasi hupenee? Vertailussa 5 sovellusta, joilla taloutta voi seurata. Ilta-Sanomat. Luettavissa: <https://www.is.fi/menaiset/tyo-ja-raha/art-2000008158902.html>. Luettu: 20.11.2022.
- OECD 2011. Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for Conducting and Internationally Comparable Survey of Financial Literacy. Luettavissa: <https://www.oecd.org/finance/financial-education/49319977.pdf>. Luettu: 5.12.2022.
- Opetushallitus 2022. Oman talouden hallinta ja suunnittelu. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oman-talouden-hallinta-ja-suunnittelu>. Luettu: 15.11.2022.

Peura-Kapanen, L. & Lehtinen, A. R. 2011. Nuorten taloudellinen osaaminen – määrittelyä, toimijoita, materiaaleja. Kuluttajatutkimuskeskus. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152345/Nuorten_taloudellinen_osaaminen.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 15.11.2022.

Raijas, A. 2020. Suomen Pankin talousosaamishanke – miksi, mitä ja miten? Eurojatalous.fi – Suomen Pankin ajankohtaisia artikkeleita taloudesta. Luettavissa: <https://publications.bof.fi/bitstream/handle/10024/51809/eurotalous-blogi-02-03-2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu: 8.12.2022.

Raijas, A. 2021. Nuoret ja oman talouden hallinta – miten nuorille tulisi puhua taloudesta? Eurojatalous.fi – Suomen Pankin ajankohtaisia artikkeleita taloudesta. Luettavissa: <https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2021/nuoret-ja-oman-talouden-hallinta-miten-nuorille-tulisi-puhua-taloudesta/>. Luettu: 1.12.2022.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki. E-kirja.

Takuusäätiö 2022. Raha-asiat haltuun jo nuorena. Luettavissa: <https://www.takuusaatio.fi/hallitse-rahojasi/raha-eri-elamantilanteissa/raha-asiat-haltuun-jo-nuorena/>. Luettu: 15.11.2022.

Talous ja nuoret TAT 2019. Tutkimus: Yli puolet suomalaisista pitää nuorten talousosaamisen tasoa huonona. Luettavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/tutkimus-yli-puolet-suomalaisista-pitaa-nuorten-talousosaamisen-tasoa-huonona?publisherId=66144441&releaseId=69861877>. Luettu: 15.11.2022.

Viljanen, J. 16.8.2022. Inflaation myötä oman talouden seurannan merkitys korostuu. Viisasraha. Luettavissa: <https://viisasraha.fi/N%C3%A4k%C3%B6kulma/Inflaation-my%C3%B6t%C3%A4-oman-talouden-seurannan-merkitys-korostuu>. Luettu: 18.2.2023.

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

Arvoisa vastaanottaja,

Sinut on kutsuttu osallistumaan tutkimukseen, joka on osa Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelijan Heidi Kangasniemen taloushallinnon opinnäytetyötä. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu ei ole osallisena tässä tutkimuksessa. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää korkeakouluopiskelijoiden oman talouden hallintaan ja oman talouden seurantaan liittyviä asioita. Tämän tutkimuksen avulla pyritään saamaan vastaus muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

- Millä tavalla korkeakouluopiskelijat seuraavat omaa talouttaan ja omia menojaan?
- Mitä ajatuksia oman talouden seuranta herättää korkeakouluopiskelijoissa?

Tämä tutkimus on kaksiosainen. Sinulle on tämän saatekirjeen yhteydessä lähetetty Excel-tiedosto, joka on laadittu tätä tutkimusta varten. Ensimmäinen tehtäväsi on seurata kulutustottumuksiasi kahden (2) viikon yhtämittaiselta ajanjaksolta ja kirjata kaikki menosi Excel-taulukoon. Tarkemmat ohjeet taulukon täyttämiseen löytyvät Excel-tiedostosta. Taulukon täyttäminen on helppoa ja siihen kuluu noin muutama minuutti päivässä. Voit aloittaa taulukon täyttämisen minä viikon päivänä tahansa, toivottavasti kuitenkin mahdollisimman pian. Taulukko laskee automaattisesti arvion yhtä kuukautta vastaavista menoista, jotta saat käsityksen siitä, miten paljon kulutat rahaa arviolta yhden kuukauden aikana. Täytettyä Excel-tiedostoa ei tarvitse palauttaa eikä sen sisältöä tarvitse jakaa tutkimuksen tekijän kanssa. Tutkimuksen toinen vaihe on haastattelu, jossa tutkimuksen tekijä pyrkii selvittämään ajatuksiasi tutkimukseen ja aiheeseen liittyen. Haastattelu järjestetään joko etäyhteyden välityksellä tai kasvokkain. Haastattelun ajankohta sovitaan myöhemmin erikseen. Mikäli sinulle sopii, haastattelu nauhoitetaan, jotta haastattelun vastauksiin on helppo palata tulosten analysointivaiheessa. Haastattelun nauhoitus jää ainoastaan tekijän käyttöön ja se poistetaan heti opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja tutkimuksen voi jättää kesken minä hetkenä hyvänsä ilman erillisiä perusteluita. Tutkimus on anonymi ja luottamuksellinen, eikä sinun henkilötietojasi paljasteta tutkimuksessa tai käytetä mihinkään muuhun tarkoitukseen. Tutkimuksessa ei kerätä taloudellisia tietojasi eikä sinua pyydetä mainitsemaan tulojasi tai menojaasi.

Osallistumalla tutkimukseen annat arvokasta tietoa aiheesta tutkimuksen tekijälle. Jokainen tutkimuksen osallistuja on tärkeä opinnäytetyön onnistumisen kannalta. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus-verkkokirjaston avoimessa kokoelmassa keväällä 2023. Opinnäytetyö on siis julkinen ja kaikkien luettavissa.

Mikäli sinulla on kysyttävää tutkimuksesta ennen tutkimuksen aloittamista, voit ottaa tekijään yhteyttä puhelimitse tai sähköpostitse. Voit olla tekijään yhteyksissä myös missä tahansa tutkimuksen vaiheessa. Vahvistathan osallistumisesi tutkimukseen vielä kertaalleen tämän kirjeen saatuasi.

Ystävällisin terveisin

Heidi Kangasniemi

Liite 2. Haastattelukysymykset

Perustiedot

1. sukupuoli
2. ikä
3. asumismuoto (vuokra, omistus, yksin, puoliso yms.)
4. tulonlähteet? (palkka, tuet, laina, vanhemmat yms.)

Talouden seuranta (esitiedot)

5. Oletko tietoinen omasta kulutuksestasi?
6. Oletko seurannut omaa talouttasi aiemmin? Kuinka kauan? Vaikuttaako nykypäivän hintojennousu kiinnostukseesi seurata talouttasi?
7. Millä tavalla olet seurannut omaa talouttasi?
8. Oletko käyttänyt taloushallinnan taulukoita tai sovelluksia apuna?
9. Mitä mieltä olet puhelimeen ladattavista oman talouden seurannan mobiilisovelluksista? Voisitko kuvitella käyttäväsi sellaista?
10. Koetko taloudenseurannan apuvälineiden käytön hyödyllisenä?

Talouden seuranta (tutkimus)

11. Miten tämä 2 viikon menojen seuranta sujui? (helppoa, unohtelua yms.)
12. Koetko, että jokin toinen menetelmä olisi mielekkäämpi? (paperi, sovellus, pankin sovellus yms.)
13. Mitkä fiilikset jäivät omasta kulutuksesta? Tuliko yllätyksiä?
14. Oliko sinulle aiemmin ehdotettu kulutuksen seuraamista? (vanhemmat, opettajat, kaverit yms.)
15. Koetko, että oman talouden seuranta ja omien tulojen ja menojen tiedostaminen on tärkeää?
16. Kulutatko enemmän vai vähemmän kuin ajattelit?
17. Mihin kategoriaan menee eniten rahaa kuukaudessa taulukon mukaan?
18. Laitatko rahaa säästöön? Kuinka usein?
19. Laitatko rahaa sijoituksiin? Kuinka usein?

Jatkotoimenpiteet

20. Aiotko muuttaa kulutustasi jollain tavalla tämän jälkeen?
21. Tuntuiko tämä kokeilu hyödylliseltä tai mielenkiintoiselta?
22. Aiotko jatkaa menojen seurantaa? Millä tavalla?
23. Oliko tämä Excel-taulukko helppokäyttöinen? Onko muutosehdotuksia?

Liite 3. Excel-taulukko

OMAN TALOUDEN SEURANTA										
<p>Tämä taulukko on luotu omien henkilökohtaisten menojen kirjaamista varten. Kirjaa mahdollisuuksien mukaan kaikki menosi kahden (2) viikon yhtämittaiselta ajanjaksolta. Mitä huolellisemmin kirjaat kaikki menosi, sitä enemmän taulukon antama data hyödyttää itseäsi. Taulukon alapuolella on arvio kuukausittaisista menoistasi, mikäli menosi pysyisivät samankaltaisina. Voit aloittaa kirjaamisen minä tahansa viikonpäivänä, toivottavasti kuitenkin mahdollisimman pian. Merkitse taulukkoon ainoastaan numeroita, ei siis lainkaan kirjaimia. Erotathan euron ja sentit toisistaan pilkulla. Taulukko lisää automaattisesti euron (€) merkin jokaiseen numerolliseen soluun. Taulukon vasempaan reunaan voit merkitä jokaisen menon kohdalle päivämäärän. Lisäohjeita taulukon täyttämiseen saat 'Ohjeet' välilehdeltä, jonka pääset vaihtamaan Excelin alareunasta. 'Tulokset' välilehdeltä voit tarkastella menojesi jakautumista kahden viikon taulukon täyttämisen jälkeen. Taulukko on vain itseäsi varten eli sitä ei tarvitse paluttaa mihinkään eikä sen sisältöä tarvitse jakaa tutkimuksen käyttöön. Voit siis aivan huoletta kirjata siihen kaikki menosi todennukaisesti. Muistathan tallentaa dokumentin tietokoneellesi, jotta tiedot pysyvät tallalla. Tiedosto kannattaa avata Excelin työpöytäsovelluksessa.</p>										
PVM (esim. 1.1.2023)										
↓	ASUMISKULUT	RUOKA	KUUKAUSITILAUKSET	LIKKUMINEN	VAAKTEET	HARRASTUKSET	RAVINTOLAT	MATKAILU	MUUT KULUT	
YHTEENSÄ:	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €	- €
YHTEENSÄ 2VK:	- €									
YHTEENSÄ 1KK:	- €	(tämä luku on arvio)								

OHJEITA TAULUKON TÄYTTÄMISEEN	
ASUMISKULUT	Tässä taulukossa asumiskuluihin merkitään esimerkiksi vuokran määrä, vesi- ja sähkölasku, internet, yhtiövastike, asuntolaina yms. muut asumiseen liittyvät kulut. Ruokaan menevä raha merkitään omalle rivilleen. Jos maksat esimerkiksi vuokran kerran kuussa, jaa luku kahdella ja merkitse kahta viikkoa vastaava määrä taulukkoon, sillä taulukon avulla selvitetään kulujen määrää kahden viikon mittaiselta ajanjaksolta.
RUOKA	Tässä taulukossa ruokakuluihin sisältyy ruokakaupassa käyminen. Kahviloissa ja ravintoloissa käytetyt rahat merkitään omalle rivilleen. Jos ruokaostoksiin sisältyy pesuaineita tai muita kodintarvikkeita, voit merkitä ne halutessasi vaikka 'muut kulut' kategoriaan.
KUUKAUSITILAUKSET	Tässä taulukossa kuukausitilauksilla tarkoitetaan kuukausittain maksettavia jäsenyyksiä esimerkiksi Netflix, Spotify, BookBeat ja HBO. Laskethan tässäkin kohtaa kahta viikkoa vastaavan määrän, jotta luvut tulisivat oikein.
LIKKUMINEN	Tässä taulukossa liikkumisella käsitetään julkiseen liikenteeseen ja autoiluun liittyviä kuluja. Merkitse tähän kategoriaan esimerkiksi bussi- ja junalippujen hinnat, taksimatkat, polttoainekulut ja esimerkiksi autopesukulut yms. Autovakuutuksia tai muita isompia autoiluun liittyviä kuluja ei välttämättä tarvitse merkitä, ellei saa selville kahta viikkoa vastaavia kuluja.
VAAKTEET	Tässä taulukossa 'vaatteet' kategoriaan merkitään vaateostoksiin ja vaatteiden kunnostamiseen liittyvät kulut. Myös laukku-, kenkä- ja koruostokset voit merkitä tähän kategoriaan.
HARRASTUKSET	Tässä taulukossa harrastuksilla tarkoitetaan vapaa-aikaan liittyviä kuluja, esimerkiksi kuntosalimaksu, tanssitunnit, elokuvallit, maalausvälineet yms. muut harrastustoimintaan liittyvät kulut. Jaathan kuukausittain toistuvat kulut taas kahdella, jotta saat kahta viikkoa vastaavan summan selville.
RAVINTOLAT	Tässä taulukossa ravintolakuilla käsitetään ravintoloihin, kahviloihin ja juhlimiseen liittyvät kulut. Voit halutessasi merkitä baareihin ja yökerhoihin menevät kulut myös 'muut kulut' kategoriaan, jos se helpottaa kulujen hahmottamista.
MATKAILU	Tässä taulukossa matkailulla tarkoitetaan lomailuun liittyviä kuluja, eli esimerkiksi lentolippuja, hotellivarauksia yms. muita matkailuun liittyviä kuluja.
MUUT KULUT	Tässä taulukossa voit merkitä 'muut kulut' kategoriaan kaikki sellaiset kulut, joille ei löydyntä selkeää kategoriaa, esimerkiksi lahjoitukset yms. Tärkeintä on, että itse hahmotat, mitä kuluja jokaiseen kategoriaan sisältyy.

OMAN TALOUDEN SEURANTA - TULOKSET																																
<p>Oikeanpuoleisesta ympyräkaaviosta näet omien kuukausittaisen menojesi jakautumisen eri kategoriaihin. Huomaa, että kuukausittaiset määrät ovat vain arvioita. Voit halutessasi merkitä myös tulosi tähän alapuolelle vihreäpohjaiseen ruutuun näkyviin, mikäli haluat tarkastella tulojesi ja menojesi suhdetta toisiinsa.</p>																																
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">KUUKAUSIMENOT</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Asumiskulut:</td><td>600,00 €</td></tr> <tr><td>Ruoka:</td><td>225,70 €</td></tr> <tr><td>Kuukausitilaukset:</td><td>32,00 €</td></tr> <tr><td>Liikkuminen:</td><td>76,80 €</td></tr> <tr><td>Vaatteet:</td><td>90,00 €</td></tr> <tr><td>Harrastukset:</td><td>112,00 €</td></tr> <tr><td>Ravintolat:</td><td>- €</td></tr> <tr><td>Matkailu:</td><td>90,00 €</td></tr> <tr><td>Muut kulut:</td><td>45,20 €</td></tr> <tr> <td>Yhteensä:</td> <td>1 271,70 € (arvio)</td> </tr> </tbody> </table>	KUUKAUSIMENOT		Asumiskulut:	600,00 €	Ruoka:	225,70 €	Kuukausitilaukset:	32,00 €	Liikkuminen:	76,80 €	Vaatteet:	90,00 €	Harrastukset:	112,00 €	Ravintolat:	- €	Matkailu:	90,00 €	Muut kulut:	45,20 €	Yhteensä:	1 271,70 € (arvio)	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">KUUKAUSITULOT:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>KUUKAUSITULOT:</td><td>2 300,00 €</td></tr> <tr><td>KUUKAUSIMENOT:</td><td>1 271,70 €</td></tr> <tr><td>SÄÄSTÖÖN JÄÄVÄ MÄÄRÄ:</td><td>1 028,30 €</td></tr> </tbody> </table>	KUUKAUSITULOT:		KUUKAUSITULOT:	2 300,00 €	KUUKAUSIMENOT:	1 271,70 €	SÄÄSTÖÖN JÄÄVÄ MÄÄRÄ:	1 028,30 €	<p>KUUKAUSIMENOT</p> <ul style="list-style-type: none"> Asumiskulut: 47% Ruoka: 18% Kuukausitilaukset: 9% Liikkuminen: 7% Vaatteet: 7% Harrastukset: 6% Ravintolat: 2% Matkailu: 2% Muut kulut: 0%
KUUKAUSIMENOT																																
Asumiskulut:	600,00 €																															
Ruoka:	225,70 €																															
Kuukausitilaukset:	32,00 €																															
Liikkuminen:	76,80 €																															
Vaatteet:	90,00 €																															
Harrastukset:	112,00 €																															
Ravintolat:	- €																															
Matkailu:	90,00 €																															
Muut kulut:	45,20 €																															
Yhteensä:	1 271,70 € (arvio)																															
KUUKAUSITULOT:																																
KUUKAUSITULOT:	2 300,00 €																															
KUUKAUSIMENOT:	1 271,70 €																															
SÄÄSTÖÖN JÄÄVÄ MÄÄRÄ:	1 028,30 €																															